

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

N:r 2
Febr.
1943.
Pris 50 öre

Huvudkontor i Jönköping.

BRAND-, ANSVARIGHETS-, CYKEL-, GLAS-, IN-
BROTTS-, OLYCKSFALLS- OCH SJUK-, VATTEN-
LEDNINGSSKADEFÖRSÄKRING

samt de kombinerade försäkringsformerna

Fastighets- och Villaägareförsäkring

Våra ombud återfinnas lättast i
RIKSTELEFONKATALOGEN
— Blå delens första sida —

Svenska Lloyd

Göteborg

NORRTÄLJE GJUTERI

Greisz & Söner

★

Tel. 29, 729

Norrtälje

HEMMETS JOURNAL

*populär, intressant
omväxlande*

SVENSK SANATORIE

tidning

Julstämning på Hålahult.

Det är dan före dan på Hålahult. Sanatoriets bil kör julpermitterade patienter till järnvägsstationen, så fort den hinner och på avdelningarna är det liv och rörelse — årets största högtid, julen, stundar. Den högtid som för oss lungsjuka har en alldeles särskilt stor betydelse. Då får alla, som har sina kära föräldrar i livet alldeles säkert ett eller flera paket från dem därhemma. På julafton får alla sängliggande patienter stiga upp, de som orkar förstås.

På julaftons morgon blev vi alla väckta av en ljuvlig körsång. Det var systrarna som sjöng "Stilla natt, heliga natt", ute från balkongen. Då började den riktiga julstämningen att långsamt göra sig påmint i våra själar. Förmiddagen skred långsamt fram, men så kom då äntligen den stunden då vi fick träda in i dagrummet, där det var dukat för kaffedrickning. De två stora julgranarna voro tända och dagrummet var vackert dekorerat. Allas vår avhållne doktor Stendahl inledde julfirandet med oss patienter. När vi hade bänkat oss kring de prydliga småborden, steg överläkaren fram och höll ett mycket vackert anförande. Sedan kaffedrickningen var undanstökad, blev det körsång av systerkören och efter kören kom turen till fröken Eriksson, som är vår lilla storsångerska. Hon sjöng två andliga sånger, "Aftonbön" och "Jag tror", vilka uppskattades mycket av oss alla. Sedan blev det åter tur för en kör att visa vad den kunde, denna gång patienternas egen sångkör. Efter alla dessa sånger var det åter tid att hugga in på vad julbordet hade att bjuda i förfriskningar och godsaker, samtidigt som två "riktiga jultomar" trädde in på arenan. Alla blev ihågkomna med var sin juklapp genom H. P. U:s försorg.

Klockan sex var det tid att tåga in i matsalen, där väntade oss många läckerheter, fast den traditionsenliga lutfisker hade ersatts med torsk. Risgrynsgröten fanns i alla fall kvar och i den fanns det många mandlar. Efter middagen, följde musik och lekar i dagrummet tills kl. halv nio, då det var tid att intaga sängen.

Juldagsmorgonen hölls julotta på sanatoriet, och den årligen återkommande klassiska musikunderhållningen på annandagens eftermiddag av herrar Törnqvist och Brandt från Örebro blev även i år en succé, som avtackades med livliga applåder.

Detta var en inblick i julfirandet på Hålahult, och vill vi härmed önska alla våra kamrater på de övriga sanatorierna, en god fortsättning på det nya året.

V. L.—t.

Lyckad julfest i Flis.

FLIS medlemsantal har under år 1942 ökat till över 900 medlemmar. På grund av att den gamla vanliga lokalen alltså icke kunde räcka till för en julfest hade styrelsen förhyrt Folkets hus stora B-sal.

Efter ett hälsningsanförande av ordf. A. Fredin talade Förbundets ordf. E. Frithiof som riktade ett tack till styrelsen och julinsamlingskommittén för det goda arbete de nedlagt för föreningens bästa samt till medlemmarna för att de medverkat till att Status julnummer hade kunnat slå alla tiders rekord: nämligen 50,000 ex. Föreningens ordförande meddelade därefter att julinsamlingen hade tills dato inbringat över 21,000 kronor vilket föranledde en spontan applåd från medlemmarna.

Efter dessa korta mötesförhandlingar vidtog kaffedrickning. Ett tack framfördes till hela föreningens "svärmor" och hennes duktiga medhjälpare för det arbete som de nedlagt inom köksdepartementet samt med dekoreringen av de trevliga kaffeborden.

Sedan kunde kabarén börja. FLIS har startat en egen amatörteater som denna gång skulle visa sig på styva linan och visa vad den kunde. Samtliga skötte sig alldeles utmärkt och visade alls ingen rampfeber. Särskilt roade Folke Keding med sina visor "Du har för liten", "Födelsedagskalaset" och "Ta' mer". Martin Larsson läste Albert Engströmhistorier i Sigurd Wallénstil och Torsten Hansson bidrog med uppläsning av dikter, bl. a. Den okände soldatens grav och Jakob, Lea och Rakel.

Gruppbild av de medverkande i kabarén.

Publiken uppskattade syn- och hörbarligen kabarén som säkert får återkomma.

Därefter klämde musiken i med dansmusik. FLIS orkester var vid detta tillfälle förstärkt med Nisse Cirkus orkester (gamla sexan, bekant från filminspelningar) och slutade först sedan klockan slagit tolv.

3 bla.

Brev från Uttran.

En rätt lång tid har förflutit sedan Ni hörde något från oss här ute på Uttran, en hel del saker ha dock inträffat och jag skall försöka att berätta dem i tur och ordning.

För att börja från början förflytta vi oss tillbaka till sommar-månaderna juli och augusti. I slutet av juli började vi här en trekamp, som sedan fortsattes halva augusti. Trekampen omfattade följande grenar: golf, kägel och skytte och i samtliga grenar var rätt många deltagare. Den 17 augusti började sedan en krocketturnering som så pågick månaden ut, och den 20 aug. anordnade vi sedan en fest med prisutdelning, kabare och dans som avslutning på det hela.

Den extra kvällspromenaden hade vi kvar hela september månad och inte förrän den drogs in tyckte vi att det var höst. I mitten av september började så biografföreställningarna och höstens filmrepertoar inleddes med den verkligt förnämliga filmen "Marie Walewska". Hitintills ha vi haft nöjet att konstatera att biokvällarna livligt uppskattats och få vi även i framtiden behålla den jämförelsevis goda kvalitet vi hittills haft på våra filmer är det endast att hoppas att filmintresset står sig hela säsongen.

Fredagen den 2 oktober hade våra duktiga amatörer här ordnat med en kabare, med sång, musik och deklamation, och den 5 november hade nöjeskommittén anordnat en fest, som blev i alla avseenden lyckad. Kaffet dracks i stora stenhallen där vi dukat så trevligt som möjligt. Daga Österberg och Herr Jonasson spelade dragspel för oss andra under kaffedrickningen och tårtan försvann som "smör i solsken" vilket var ett bevis på att den smakade bra.

Kl. 7 anlände Godtemplarungdomen från Södertälje, vilka inledde kvällens festlighet med ungefär en timmes kabareunderhållning. Södertäljeartisterna uppskattades också efter förtjänst, och det tack till dem och dansorkestern Meteor, som dagen efter infördes i Läns-tidningen, var ärligt menat och vi hoppas det ej var sista gången de gjorde oss den äran. I pausen efter kabarén hade vi en liten överraskning i bakfickan, då skulle nämligen en fruktkorg som vi köpt, lottas ut, och det var säkert många som velat vara den lycklige vinnaren. Denna gång gynnade Fru Fortuna Fröken Ingrid Karlson, avd. 4, vilken alltså under applåder fick gå fram och hämta den extra presenten. Ungefär kl. 8 började sedan dansen och den avslutades först kl. 10, då Herr Zeijlon avtackade artister, musik och alla dem, som visat intresse för vår fest.

Den 10 november började en biljardturnering som omfattades med största intresse. Slutstriden stod mellan "Pinockio" och Gjerts och efter 3 spel hemtog "Pinockio" segern. Liten men naggande god är nog det omdöme man måste ge "Pinockio", han vann ju även trekampen i höstas.

Så var vi då inne i månaden december och som en ljuspunkt i mörkret hade vi Luciafesten. Redan tidigt på morgonen den 13 dec. började Luciafirandet, med våra biträdens Lussetåg över hela sjukhuset. På eftermiddagen hade vi patienter ordnat en egen Luciafest med enbart egna förmågor som medverkande. Festen var helt lyckad och en mera stämningsfull Luciafest undrar jag om det någonsin firats här. Hela matsalen strålade av levande ljus och redan efter det alla tagits plats vid kaffeborden lägrade sig en förväntansfull tystnad över hela salen. Vi vän-

tade alla på Lucias intåg. Så kom hon då, i Fröken Karin Lillhannus gestalt, en strålande uppenbarelse, en värdig representant för den nordiska Luciatypen. Efter Lucias intåg hälsade Herr Lindholm oss alla hjärtligt välkomna och överlämnade ordet till Harry Martinsson, vilken i ett anförande uppehöll sig vid Luciafirandet i allmänhet och på sanatorier i synnerhet. Vår pianovirtuos, herr Björklund, spelade så ett preludium av Bach och därefter läste herr Lindholm "Tomten" av Viktor Rydberg. Lucias tärnor och stjärngossar läto oss så njuta av en del väl sammansatta sångnummer och en av tärnorna, fröken Kirsch, sjöng så ett par utmärkta solonummer.

Efter tacktal av d:r Melin och herr Lindholm var även den festligheten till ända, men medan vi ännu sutto kvar uppe i matsalen där ljusen sakta brunno ner och Luciamötningen ännu dröjde sig kvar finga vi dock en förnimmelse av ljusets seger över mörker och kyla och att vi nu hade endast några få dagar kvar till julen, årets största högtid.

Så slutar vi för denna gång vår skildring från livet här ute med en hälsning till alla våra kamrater landet runt och en önskan om en god fortsättning på det nya året.

Ern.

Kalmar Konvalescentförening

hade fredagen den 18 dec. samlats till julfest i Folkets hus A-sal.

Festen inleddes med underhållningsmusik från radiogrammofon, varefter S. Celander å programkommitténs vägnar hälsade allesammans hjärtligt välkomna.

Härefter överlämnades ordet till Brith Nordwander som läste en egenhändigt författad prolog, som belönades med ihållande applåder.

Som nästa punkt på programmet framfördes en cabaré. Som konferensiar medverkade Carl Hellström som presenterade cabare Lergöken. Först fick vi dragspelsmusik av Ivar Nilsson, härefter följde solosång av Anna-Lisa Nilsson och därpå följde en sketch spelad av Carl Hellström som också stod som författare; övriga medverkande var Gunnar Persson, Alfred Olsson. Sketschen föreställde ett drätselkammarsammanträde där de lungsjukas problem dryftades. Sedan blev det två duetter sjungna av Anna-Lisa Nilsson och Sigfrid Celander först "bonden å kologin" sedan "Löparnisse"; härpå följde ett solo på dragspelet.

Sedan var det klart för cabaréns stora nummer som föreställde två skvallerkåringar ivrigt studerande tidningen Skvallerposten från Sotarmåla utgiven av Kalmar Konvalescentförening, redigerad av Brith Nordwander. Som skvallerkåring såg man Karolina, spelad av Brith Nordwander, Josefina spelad av S. Celander, som serverade medlemmarna både ros å ris för händer som inträffat under det gångna året. Samtliga de uppträdande avtackades med livliga applåder.

Härefter var det kafferast; kring ett dukat långbord samlades samtliga och inmundigade äkta kaffe med dopp.

Efter kaffet inleddes det egentliga julprogrammet med en solosång av Anna-Lisa Nilsson som på ett förtjänstfullt sätt sjöng "När ljusen skall tändas där hemma", och så var det klart för dialogen "Tomten och Lucia" som spelades av S. Celander och Solveig Kristiansson.

Sedan delade Tomten och Lucia ut Julklappar till allesamman. Ingen blev lottlös. Därefter bestogs talarstolen av "Stabben" som framförde medlemmarnas tack till alla medverkande och till styrelsen för det stora arbete, de nedlagt för att göra denna sammankomst till en glädjefest för oss sjuka. Slutligen utbringades ett fyrfaldigt leve för föreningen.

Den lyckade julfesten avslutades med dans och lekar som trädde med liv och lust. När klockan slog tolv skildes vi alla åt, säkerligen litet trötta men nöjda med vår kväll.

"Tomten".

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

FEBR. 1943

Utkommer en
gång i månaden
6:te årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Kocksgatan 15, Stockholm
Telefon 41 39 99 Postgiro 15 44 20

Ägare:
DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

DET NYA FÖRSLAGET

Nationalföreningens mot tuberkulos nya förslag i eftervårdsfrågan har varit ute på remiss hos olika myndigheter och institutioner. De yttranden som därvid ingivits ge uttryck för skiftande uppfattningar om lämpligheten av att under nuvarande förhållanden realisera de olika förslagen. Sålunda avstyrker Statskontoret anslag till den föreslagna verkstadsskolan i Hällnäs och anser f. ö., att "den i ärendet förebragta utredningen inte utgör tillräcklig grundval för bedömning av de ekonomiska konsekvenserna av ett genomförande av förslaget om förbättrad tuberkuloseftervård". Den som tagit del av Nationalföreningens första stora utredning i eftervårdsfrågan måste ha svårt att förstå denna Statskontorets motivering. Även om man i utredningen saknar en del positiva synpunkter, bl. a. i understöds- och socialförsäkringsfrågor, kan man inte med fog anmärka på grundligheten i densamma.

Vad däremot det nya förslaget beträffar, är dess första intryck en känsla av besvikelse. Man hade väntat sig något mera. Man vill instämma i Svenska Sanarieläkarföreningens uttalande, då föreningen uttrycker en förhoppning "att Nationalföreningens framställning inom en snar framtid måtte leda till att försök göras att sätta igång ett systematiskt arbete för lösandet av de tuberkulosas eftervård". Ja, vi anse t. o. m. att detta är en fråga, som bör lösas omedelbart. I motsats till Statskontoret anse vi att just den kristid, vi nu genomleva aktualiserar de lungsjukas eftervårdsfråga. Det är därför med tillfredsställelse man konstaterar, att Stadsförbundets sjukvårdsdelegation understryker angelägenheten av skyndsamma åtgärder för de tuberkulosas eftervård, inte minst på grund av att den nu-

varande krisen med stor sannolikhet kommer att under lång tid framöver lämna spår efter sig bl. a. genom förhöjd tbc-frekvens. Det rör sig om — som vi så ofta tidigare påpekat — en samhällelig fråga av stor betydelse. Underlåtenhet att vidtaga radikala åtgärder härvidlag kommer att medföra sviter av stor räckvidd, inte minst i ekonomiskt — nationalekonomiskt — avseende.

De Lungsjukas Riksförbund, som även fått det nya eftervårdsförslaget på remiss, har, trots att detsamma långt ifrån avser att verkligen lösa eftervårdsfrågan, icke anledning att avstyrka förslaget. Vi hälsa också med tillfredsställelse förslaget om inrättandet av kuratorsbefattningar. Dock böra sådana inrättas i tillräckligt antal och dessutom är det mycket problematiskt, huruvid det kan vara lämpligt att kuratorerna placeras vid sanatorier eller centraldispensärer. Den sociala kurators främsta uppgift bör ju vara arbetsberedning åt konvalescenterna; han — ty kuratorn måste med hänsyn bl. a. härtill vara manlig — bör stå i ständig kontakt med arbetsförmedlingar och arbetsgivare. En sådan kontakt kan inte uppehållas på ett avlägset beläget sanatorium. Kuratorsfrågan är bland de viktigaste när det gäller ordnandet av de lungsjukas eftervård. Den kan inte ägnas för stor uppmärksamhet. Och den bör lösas snarast möjligt. Först sedan den frågan är löst har man skaffat en plattform, en nödvändig förutsättning för arbetet att söka placera de lungsjuka partiellt arbetsföra i produktionen. Och det är denna sak eftervårdsfrågan närmast gäller: rätt och möjlighet för den lungsjuke konvalescenten att åter bli en nyttig samhällsmedlem.

J. S—n.

Nära samband mellan låg mjölkkonsumtion och tbc

Kaffedrickandet kan vara orsak till tbc. säger
Dr Forsgren.

Det är inte otänkbart att det omåttliga kaffedrickandet före kriget varit upphov till den höga tbc-sjukligheten. Att dricka 10–15 koppar kaffe om dagen kan faktiskt ge upphov till tuberkulos. Den som konstaterar detta är med, dr Erik Forsgren, som gjort en undersökning i Bohuslän om sambandet mellan matvanorna och tuberkulosen. Dr Forsgren framhåller i denna sin undersökning bl. a. betydelsen av att mjölken har fått större plats i hushållets matvanor och menar att låg mjölkkonsumtion och tbc hör nära ihop.

Över 20,000 utförligt besvarade frågeformulär om skolbarnens födoämnen har insamlats under sammanlagt 9 år och bearbetats av dr Forsgren, som nu publicerar resultaten i Sveriges landstings tidskrift.

Kaffe- och mjölkkonsumtionen har mycket att betyda för hälsan och här finner man åren före kriget ganska skrämmande siffror. Nästan hälften av barnen deklarerade en mycket otillfredsställande mjölkkonsumtion med högst två glas om dagen och en tredjedel starkt kaffemissbruk med tre eller flera koppar per dag. 15 koppar har varit rekord. Under årens lopp har emellertid en gynnsam förskjutning ägt rum, och nu har underkonsumenterna av mjölk minskats till blott 18 procent och de stora kaffedrickarna utgör 6 proc.

Jämför man nu kostuppgifterna med siffrorna för tuberkulosens utbredning kan man konstatera det nära sambandet mellan en låg mjölkkonsumtion och hög tbc-sjuklighet. Vad det gäller kaffet är det inte alls otänkbart att den omåttliga konsumtionen före kriget har bidragit till den stora utbredning tuberkulosen haft i tidigare år. Direkt genom att kaffet är ett njutningsmedel, som minskar behovet av vila och framkallar rubbningar i matsmältningen och indirekt genom att tränga ut mjölken ur kosten. Att dricka mycket kaffe är dessutom ett tecken på att man använder för litet lagad mat. Härvidlag har

Från och med detta nummer

kommer avdelningen

"PATIENTERNAS SPALT"

att inflyta i en särskild bilaga,

"Svensk Sanatorietidning",

vilken distribueras endast till sanatorier och konvalescentföreningar. Bilagan kommer nämligen även att innehålla referat från konvalescentföreningars samkväm, fester o. s. v. De av våra övriga läsare, som önska erhålla "Svensk Sanatorietidning" torde meddela detta till vår expedition. Tidningen erhålles t. v. gratis.

Red. av Tidskriften Status.

IVAN MÖLLER DÖD

De Lungsjukas Riksförbund har drabbats av en stor förlust. En av Förbundets stiftare och mest intresserade och aktiva medlemmar, Ivan Möller, är inte mer. Han avled i lungtuberkulos den 8 januari.

Ivan Möller var en sällsynt fin människa och en idealist i detta ords bästa bemärkelse. Det är om få människor man kan säga att de äga många vänner men inga fiender. Ivan Möller hörde till dem. Han var känd och uppskattad av de lungsjuka landet runt, av alla dem, som på Förbundsmöten och vid besök på Förbundsexpeditionen gjort hans bekantskap. För vårt förbund var han en värdefull tillgång; uppslagsrik och med en klok syn på de frågor, han var med om att handlägga efterlämnar han i Förbundsstyrelsen och i dess V. U. ett tomrum, som blir svårt att fylla.

Broder Ivan! Dina många vänner landet runt och i synnerhet vi på Förbundsexpeditionen skola alltid minnas Dig med tacksamhet. Vi sakna Dig på vår arbetsplats, där Du dagligen — så länge Din hälsa det tillät — besjälad av ett brinnande intresse för de lungsjukas sak frivilligt deltog i göromålen. Vi tacka Dig för allt. Ditt verk skall alltid leva.

J. S—n.

*

Ivan Möller, som var född i Stockholm 1896, var till yrket typograf till dess sjukdomen för ett 20-tal år sedan hindrade honom från att arbeta i detta fack. Han jordfästes den 14 jan. i Trons kapell, Skogskrematoriet i Stockholm. Vid kistan talade bl. a. för De Lungsjukas Riksförbund ombudsman Erik Frithiof och för vänner och kamrater redaktör J. Sandrén. I den vackra blomstergården märktes kransar från De Lungsjukas Riksförbund, från Föreningen för lungsjuka i Stockholm samt från vänner och kamrater.

säkert skolan ett visst ansvar med sina korta frukostraster, som hindrar barnen att gå hem och äta ordentligt tillagad mat.

Undersökningen i Bohuslän bevisar alltså i klara siffror det samband mellan kost och tuberkulos, som numer är allmänt erkänt, men dr Forsgren varnar för att tro att en fullgod mat-hållning är ett osvikligt medel att förebygga tbc i varje enskilt fall. Här spelar nämligen den individuella mottagligheten en stor roll.

Yttranden över Nationalföreningens nya eftervårdsförslag:

Skyndsamma åtgärder böra vidtagas för de tuberkulösas eftervård anser Stadsförbundets sjukvårdsdelegation

Sv. Sanatorieläkarföreningen instämmer, men "t. v. bör det räcka med eftervårdshem". Dock ej anmärkning mot verkstadshem vid Hällnäs. — Statskontoret reserverat till förslaget om verkstadshem.

Vi publicerade i förra årets novembernummer Nationalföreningens nya och kompletterande förslag i de lungsjukas eftervårdsfråga. Över detta förslag ha nu en del myndigheter avgivit yttrande till k. m:t — De Lungsjukas Riksförbund har även anmodats avgiva ett sådant, vilket, inom kort torde föreligga. Här nedan återgives Sv. Sanatorieläkarföreningens, Statskontorets m. fl:s yttranden.

Statskontoret framhåller att den i ärendet förebragta utredningen inte utgör tillräcklig grundval för bedömning av de ekonomiska konsekvenserna av ett genomförande av förslaget om förbättrad tuberkuloseftervård. Enligt statskontorets mening bör ett ställningstagande från statsmakternas sida till frågan om de föreslagna eftervårdshemmen anstå, tills utredningen om efterbehandling och konvalescentvård i allmänhet slutförts.

I frågan om ett verkstadshem för tuberkulösa i Hällnäs säger sig statskontoret allra minst under nuvarande statsfinansiella förhållanden kunna tillstyrka att staten i enlighet med föreliggande förslag påtager sig kostnaderna för en sjukvårdsform av denna art. Om verkstadshemmet anses böra komma till stånd, torde för den händelse såväl anläggningen som driften bekostas uteslutande av staten, även ledningen av hemmet böra tillkomma staten. I annat fall synes det böra ankomma på landstinget att med bidrag av statsmedel omhändera skötseln och ledningen av anstalten. Statskontoret ifrågasätter dock om inte välgående betänkligheter av politisk art kunna anföras mot att även interimistiskt centralisera verksamheten till en så avlägsen belägen ort som Hällnäs. I anslutning härtill kan det enligt statskontoret måhända förtjäna närmare undersökas huruvida förutsättningen föreligger för en anknytning av ifrågasatt verksamhet till något av jubileumsfondens folksanatorier.

Frågan om att inrätta kuratorsbefattningar vid tuberkulosvården anser statskontoret inte böra tas upp till övervägande förrän klarhet vunnits om förslagen till en förbättrad tuberkuloseftervård. För att vinna erfarenhet av kuratorsverksamheten synes det möjligen vara lämpligt att vid något av landets centralsanatorier eller centraldispensärer försöksvis anställa en kurator med arbetsuppgifter av den art som förutsatts beträffande de av nationalföreningens styrelse föreslagna kuratorerna. Kostnaderna härför böra emellertid bestridas av föreningen.

Mot att åtgärder vidtas i syfte att underlätta möjligheterna för de tuberkulösa att erhålla arbetsmaskiner och verktyg har statskontoret intet att erinra, men anser lämpligast att kostna-

derna härför bestridas av de medel, som stå till pensionsstyrelsens förfogande för ändamålet. Förmedlingen av verktygen och maskinerna bör ske på sätt nationalföreningens styrelse föreslagit, varvid föreningen avsetts skola fylla de uppgifter, som eljest ankomma på vanförestalternas centralkommitté.

Stadsförbundets sjukvårdsdelegation, vars yttrande återberättas av förbundets styrelse, understryker angelägenheten av skyndsamma åtgärder för de tuberkulösas eftervård, inte minst på grund av att den nuvarande krisen med stor sannolikhet kommer att under lång tid framöver lämna spår efter sig bl. a. genom förhöjd tbc-frekvens. Från dessa utgångspunkter hade delegationen helst sett att ett betydligt vidlyftigare program nu lagts fram. De av föreningen föreslagna åtgärderna äro, om än välkomna, otillräckliga och svara inte alls mot det verkliga behovet. Delegationen beklagar att nationalföreningen skjutit ifrån sig frågan om inrättande av eftervårdshem. Genom att sammankoppla detta spörsmål med reumatikervårdssakkunnigas utredningar finns risk för att eftervårdsfrågan ytterligare ställts på en ovisst framtid. Som ett andrahandsintresse, och även det av betydelse, framstår frågan om anläggande av verkstadshem. Delegationen föreslår att statsbidrag till hemmen nu fixeras utan att reumatikervårdssakkunnigas betänkande avvaktas. Det synes särskilt angeläget att statsbidragen inte sättas i underkant, och städerna utanför landsting böra i statsbidragshänseende inte ställas i ett sämre läge än övriga huvudmän.

Beträffande verkstadshemmen ansluter sig delegationen till nationalföreningens förslag i fråga om finansieringen. Hemmet i Hällnäs bör givetvis komma till stånd, men ytterligare hem måste anläggas. Här bör man räkna med ett gemensamt verkstadshem för två eller tre landstingsområden, resp. icke-landstingsstäder. Anordningen med kuratorer tillstyrkes, men föreslås att antalet kuratorer något närmare anpassas efter folk-mängd och tuberkulos. En kurator bör anställas vid varje sanatorium, men därjämte en kurator vid centraldispensärerna i den mån dessa lokalt höra ihop. För Stockholms stad torde inte vara tillräckligt med en kurator.

Svenska sanatorieläkarföreningen ansluter sig i huvudsak till nationalföreningens framställning och uttalar den förhoppningen att den inom en snar framtid måste leda till att försök göres att sätta igång ett systematiskt arbete för lösandet av frågan om de tuberkulösas eftervård. Mot en del detaljer gör föreningen dock några erinringar. Sålunda synes det föreningen som om det vore olämpligt att från början gå in för en differentie-

ring av arbetshemmen. Till att börja med borde man nöja sig med endast en typ av hemmen och då i form av eftervårdshem, vilka kunna utformas något olika inom olika delar av landet, alltefter det att klientelet beräknas bli övervägande stationärt eller rörligt. Visar det sig sedan att eftervårdshemmen för att fungera rationellt böra få en möjlighet till att evakuera den mera beständiga delen av klientelet till verkstadshem, kunna dessa komma såsom en vidare utbyggnad av organisationen. Föreningen riktar dock inte härmed någon anmärkning mot att ett försök göres med ett sådant hem vid Hällnäs eller något annat centralt beläget sanatorium. Detta hem bör dock enligt föreningens mening kunna organiseras mera som ett eftervårdshem med tyngdpunkten lagd på den uppgiften att ta emot ett mera beständigt klientel. Samtidigt bör på annan ort i anslutning till ett annat sanatorium upprättas ett eftervårdshem med huvudsaklig uppgift att ta emot ett mera rörligt klientel.

Föreningen anser att ställning bör tas till ett par frågor, som ej diskuterats i nationalföreningens utredning. Den ena gäller om dagavgifter skola upptagas för de på hemmen intagna och vem som skall erlägga dessa. Det lämpligaste var att en viss inackorderingsavgift beräknades för varje intagen och att denna avgift garanterades av hemortskommunen samt att den sjuke genom sina arbetsprestationer gives tillfälle att i mån av förmåga bidra till avgiften. Den andra frågan gäller om de intagna äro berättigade att uppbära sjukpenning från sjukkassa under den tid de vistas på hemmen och där utföra visst ehuru begränsat arbete. Det torde vara av en inte oväsentlig betydelse, framhåller sanatorieläkarföreningen, att denna fråga klarlägges från början. Man måste nämligen räkna med att hemmens beläggning kan komma att försvåras, om intagna sjukkasemedlemmar komma att mista sin sjukpenning under sin vistelse där. Många skola kanske föredra att gå sysslolösa i de egna hemmen och dra sig fram på sin sjukpenning. I viss mån gäller samma övervägande beträffande eventuellt utgående pensioner. En närmare utredning om dessa förhållanden anser föreningen erforderlig.

Svenska Landstingsförbundets styrelse stöder förslaget om ett verkstadshem vid Hällnäs. Emellertid är med hänsyn till den ökning av tbc-frekvensen som redan inträtt behovet även av andra slag av tbc-anstalter stort. Om det gäller att skaffa ökat antal vårdplatser för tuberkulösa synes eftervårdshemmen, vilka ha till uppgift att avlasta sanatorierna från vissa sjuka, som inte behöva den kvalificerade vård, som där kan lämnas, vara den lämpligaste vårdformen. Styrelsen är sålunda av den uppfattningen att båda slagen av anstalter äro behövlige. Skulle det i nuvarande läge av finansiella skäl vara nödvändigt att till en början endast anskaffa en ny anstaltstyp anser sig styrelsen dock böra ge företräde för eftervårdshemmen med hänsyn till den utökning av vårdmöjligheterna som därigenom skulle skapas.

Beträffande verkstadshemmet förefaller det styrelsen som om den av nationalföreningen föreslagna driftorganisationen är mindre lämplig. Styrelsen uttalar i stället sin anslutning till medicinalstyrelsens förslag att hemmet skall drivas av Västerbottens läns landsting och kostnaderna för driften ersättas av statsmedel i den mån de ej täckas av inkomsterna av verksamheten. Vidare ifrågasätter styrelsen om särskild styrelse för hemmet behöver utses. Enklast och ur synpunkten av ett rationellt och intimt samarbete med sanatoriet vore att hemmet underställdes sanatoriets direktion, men givetvis skulle hemmets räkenskaper och förvaltning underkastas granskning av statlig myndighet i samband med statsbidrags utbetalande.

Mot förslaget att tillsätta en yrkesinspektör gör styrelsen ingen invändning, men anser det lämpligare att han tillsättes av medicinalstyrelsen än av en privat organisation. Även enligt styrelsens mening tala skäl för att kurator stationeras på central-sanatorium i stället för såsom tidigare föreslagits centraldispensär, men det vore önskvärt att båda alternativen prövades under viss tids försöksverksamhet. Sådant anses även betingad med hänsyn till förefintliga lokala olikheter i dispensärvårdens organisation.

Landsorganisationen anser ej att de lungsjukas yrkesutbildning är ett samhällsintresse.

Landsorganisationen framhåller att den i sitt yttrande över Nationalföreningens år 1940 hos Kungl. Maj:t gjorda framställning rörande åtgärder till förbättrad tuberkuloseftervård uttalar sin anslutning till av föreningen föreslagna åtgärder. Den betydelsefullaste av dessa avsåg Spenshults sanatoriums ombyggnad och nyinredning till yrkesskolesanatorium. Sedan denna plan måste uppgivas och inrättandet av yrkesskolesanatorium å annan plats icke visat sig f. n. möjligt, har Nationalföreningen i sin nu gjorda framställning föreslagit vidtagande av vissa andra åtgärder, nämligen anordnande av eftervårdshem för konvalescenter, som vid utskrivning från sanatorium icke kunna överföras till sina hem eller hänvisas till upptagande av förvärvsarbete samt för smittförande och även smittfria arbetsdugliga, kroniskt tuberkulösa, som inte kunnat få arbete; uppförande och inredande i Hällnäs i Västerbottens län av ett verkstadshem för utskrivna patienter, som besitta så god arbetsförmåga att de kunna väsentligt bidra till sitt uppehälle; anställande av kuratorer för tuberkulosevård samt beviljande av statsbidrag till inköp av arbetsmaskiner och redskap åt tuberkulösa.

I sitt förutnämnda utlåtande anförde Landsorganisationen att det med hänsyn till det här ifrågavarande klientelet relativt ringa numerär knappast vore berättigat att motivera en yrkesutbildning av tuberkulospatienter med något samhälles intresse av att deras arbetskraft tillgodofördes näringslivet, men att den medicinska och även psykologiska betydelsen för dessa partiellt arbetsföra av en sådan utbildning syntes Landsorganisationen utgöra en fullt tillräcklig motivering för åtgärder i det då föreliggande förslaget syfte. Med samma motivering vill Landsorganisationen livligt tillstyrka det nu av Nationalföreningen framförda, av Medicinalstyrelsen biträdde, förslaget.

I Nationalföreningens framställning erinras om vikten av att åtgärder med det snaraste vidtagas för underlättande för personer, som på grund av tuberkulos äga nedsatt arbetskraft, att vinna anställning hos statliga institutioner och andra offentliga inrättningar. I denna del hänvisar Landsorganisationen till vad i dess utlåtande över 1940 års förslag anfördes.

Tbc-dödligheten sjönk till hälften på 30 år. För trettio år sedan dog det i Sverige årligen tiotusen i tuberkulos men i dag mindre än femtusen — framhåller generaldirektör Axel Höijer i en artikel i *Hygienisk Revy* — Dödligheten var förr väsentligt högre på landsbygden än i städerna men detta förhållande är nu exempelvis i Skåne rakt motsatt. Norrland leder i dödlighetsstatistiken, följt av Gotland och Blekinge. Dödligheten är i Skåne ungefär 0,5 per tusen invånare medan siffran i övre Norrland är uppe i 1,66.

REKONVALESCENSEN

Av Överläkare M. FOLKESTAD

Beträffande såväl sanatorievistelsen som rekonvalescens-tiden gäller att resultatet ytterst beror på patienten själv.

I nedanstående, välturade och på gedigen erfarenhet grundade framställning, som Status tillåter sig återge från vårt norska broderorgan *Vi Vil*, uppehåller sig förf., överläkare M. Folkestad i Grefsen, huvudsakligen vid rekonvalescensen, dess problem och betingelser.

Hur skall en rekonvalescent på bästa sätt kunna ta vara på sig efter utskrivningen från sanatorium eller annan direkt sjukbehandling?

Man skulle kunna skriva en hel lärobok över det ämnet. Här är avsikten att särskilt betona de hänsynstaganden och förhållningsregler, som rekonvalescenten själv är helt och hållet ansvarig för.

Det ligger så nära till hands att fordra, att andra skola ordna allt till det bästa. Många förbittra tillvaron genom att reta upp sig på, vad andra inte göra för dem, medan de själva samtidigt försumma vad de i eget intresse borde iakttaga. Under sjukdomsbehandlingen på sanatoriet eller annorstädes men i icke mindre grad under rekonvalescens-tiden måste det fastslås, att resultatet står och faller med patienten själv, med viljan att själv respektera de till synes obetydliga ting i dagens, dygnets, veckans program, som äro föreskrivna.

Lura läkaren är att lura sig själv.

De flesta patienter och rekonvalescenter äro säkerligen inte främmande för det pikanta nöjet att lura sig till ett och annat som inte hör till programmet och lista sig ifrån det som hör till dagens plikter inom klockslagets ram. Man gläder sig hjärtligt vid tanken på hur man fört både "system" och läkaren bakom ljuset. Det sorgliga resultatet av den glädjen inställer sig så småningom, varvid det visar sig, att patienten själv och i andra hand hans anhöriga blivit de — lurade. Men låt oss förutsätta, att patienten har nått så pass goda resultat i sitt tillfrisknande, att utskrivningen kan äga rum. Läkaren är kanske tålmodig och ansvarsfull nog att ha satt sig in i patientens dagordning, sådan den i hans personliga fall bör utformas, och har som rättensnöre antecknat lämpliga klockslag, som ge en vink om arbetstid, vilotid, sängtid o. s. v. Nå, patienten har sin väska packad och klar. Man har sagt mer än ett adjö till vänner och bekanta, som ännu inte skola "ut", systrar och läkare ha fått sitt tack. Och så står man där litet osäker framför den port, som man på sin tid så ogärna ville in genom. Där bakom var det, trots allt, så sällsamt tryggt och lugnt, trots allt som befanns vara vårt hudflängande kritik: maten, sjukhuslokalerna, personalen o. s. v. Nåväl, man skakar av sig otrygghetskänslan och går sina färde.

En och annan är i den lyckliga situationen, att han har ett hem att resa till, där vänliga händer äro redo att lägga allt till rätta för honom, där mat, husrum och vistelsen i övrigt vänta

med samma välkomnande som de vänliga sinnena. Både patient och läkare ha orsak att tro, att allt skall gå bra. — Men till och med under de bästa förhållanden kan det börja gnissla.

Frukost på sängen är onödig lyx.

Där rekonvalescenten är i behov av att fortsätta sjukdomskuren reguliärt, enär sjukdomen icke har kommit in i vilostadiet, gör han klokt i att följa sin timplan med anpassning till de vanliga mattiderna och övriga vanor i hemmet.

När jag vid utskrivning frågar patienten — för att få reda på dagsordningen i hans hem: "När äta de andra frukost därhemma hos ert?" Svarar patienten ofta: "Jag äter mellan 9—10". Det vill med andra ord säga, att patienten ögonblickligen har klart för sig, att han själv bör uppvaktas på extra frukosttid, bli serverad på sängen o. s. v. Det är merendels de "snälla" hemmen, som bibragt honom denna övertro på extra måltider, annat att förbigå.

Om en "kur" skall fortsätta hemma under rekonvalescens-tiden böra familjens egna mattider respekteras. Det blir i längden alltför mycket extra besvär för "de andra", när måltiderna skola tillagas och serveras vid sidan av den vanliga mattidsordningen. Föreligger det inga tvingande skäl, bör man rätta sig efter de för familjen normala klockslagen och åstadkomma så litet extra besvär som möjligt. Städa säng och rum själv! Håll ordning på egna tillhörigheter först och främst — och tänk efter, om det inte kunde finnas möjlighet att ge någon handräckning! Kan man inte klara av en storbyk eller arbeta på åkern, så kan man äta sig att hålla familjen med hela strumpor. Kanske också med hela skor. Jag har under årens lopp träffat på alltför många rekonvalescenter, vilkas enda sysselsättning varit att sitta och kallprata eller — när det gällt manfolk — att stå på kajen eller i gathörnet, slita skosulor och byxfickor och slå dank. Särskilt för den sista gruppen är rekonvalescensens resultat oftast mycket dåligt. Den som fördriver tiden på sådant sätt, fördröjer sig nämligen gärna ute, kommer inte hem vare sig till matdags eller sängdags. Det är få patienter jag återser i så försämrat skick som just dessa sysslösa dagdrivare utan program för arbete eller hälsoregler, utan omtanke om någon eller något över huvud taget. Den fråga, som man vid utskrivningen bör ställa både till läkaren och sig själv är: Hur mycket orkar jag? En och annan får till svar: Ni kan återgå till ert föregående arbete utan inskränkningar. Men ni får inte glömma att ta vara på fritiden. Så underligt det än kan låta, är det just fritiden, som kan medföra de största farorna för en rekonvalescent. Om arbetet är någorlunda begränsat, om det medger hänsynstagande till nödvändigheten av motion och tidslängd, är det i många fall förbluffande, hur bra rekonvalescenten går i land med det — när han samtidigt har möjlighet att utnyttja fritiden på det rätta sättet. Men där anmäla sig åtskilliga brister.

"Vara med i svängen" kan kosta mycket.

Det kan tyckas enformigt och ledsamt att använda fritiden på det riktiga sättet — till ro, vila, rekreation, som verkligen förtjänar namnet. Det är så frestande att vara "uppåt" — vara

med de andra, visa, att man inte behöver vara sämre än vem som helst, det må sedan gälla sportsliga prestationer eller ifråga om sena kvällar!

Det är ofta bedrövligt att konstatera, vad denna "karlaktighet" kostar konvalescenten, när han till varje pris vill visa, vad han duger till. Det gäller att vara vaken för frågan: "Vad orkar jag?" Det gäller att ha moraliskt mod, moralisk ryggrad och ansvarsfull omtanke om sig själv, att använda både vilja och vett. I regel vet man mycket väl själv, vari det dumdristiga består, när man vågar sig ut på tunn is — för att "visa sig som en karl".

Det är förargligt att behöva säga till kamrater och "snälla människor", som bara mena väl, när de vilja "uppmuntra" en genom att dra växlar på konvalescentens tid och krafter: "Tack, men det kan jag inte" — och så helt målmedvetet krypa till kojs eller välja en mera stillsam form för rekreation, där man själv behärskar både tiden och ansträngningen. Beträffande både kvällar och fridagar är det av vikt att omtänksamt planera dem.

Inte bara den akuta utan också den latent tuberkulosen kräver ro. — Ett vanligt fenomen är förnyad aktivitet i gamla "lugna" tuberkuloser efter fjällturer, påskfärder och dylika påfrestningar, medan det jämna arbetet utan extra tillägg av fritidsansträngningar visat sig oskadligt.

Det ligger ju alltid en stor frestelse i ens egen vitalitet. Det är så mycket man vill se, så mycket man vill vara med på, man har så mycket att "ta igen", helst då i sällskap med de friska och helst ett hästhuvud före dem! Men här gäller det att ha den förmåga att bromsa, som kallas självdisciplin. Det är ett tråkigt ord men ett outhärligt begrepp för alla och envar, även för den tuberkulöse konvalescenten.

Avgasade konvalescenter särskilt ömtåliga.

En särskild varning är i detta sammanhang måhända på sin plats beträffande patienter, som slutat med gasningen. Statistiken visar, att just de 2—3 åren efter avslutad pneumotoraxbehandling äro de ömtåligaste. Det har gått bra, så länge behandlingen varat. Den regelmässiga kontrollen och de regelmässiga påminnelser, som åtfölja behandlingen från gång till annan, äro borta. Och så glömmes konvalescenten bort både gammal sjukdom och gamla förhållningsregler, blir "vital" — och utvecklar "vitaliteten" för fullt, drar ut på sporturer med tung packning och sugande uppforsbackar, slarvar med sängtiden, struntar i alla vilotimmar. Och "snipp, snapp, snorum — så är sagan slut". Gamla tuberkuloser bli som nya — och mer än det! Hosta, slemuppstötningar, feber dyka upp. Det tas till en början inte så allvarligt, det är bevarat bara "en liten förkylning". Läkarkontrollen uppskjutes — tills den till sist måste bli av. Läkaren är "arg" — d. v. s. egentligen ledsen — och patienten gråter! Och så blir det att börja om från början igen, och offra både tid och möda för att återigen bli konvalescent!

I mer än ett fall kunde detta uppblussande av sjukdomen ha undvikits, om eftertanken hade fått vara med i spelet, och om självdisciplinen suttit vid ratt och roder.

Hushållsarbetet bör tas med försiktighet.

Detsamma är förhållandet, där inte bara fritidsansträngningen är "kornet som knäcker kamelens rygg", utan själva arbetet tvingar till att ta i mera än som är nyttigt. Man märker det efter bråda helgtider och under särskilt arbetsamma tider i hushållet. Ett riktigt gammaldags julstök med långa dagar och sena kvällar, skurning och taktvätt, stor byk och vad därmed sammanhänger, är mer än en gång nog för att få på kneken den

som länge har kunnat glädja sig åt att konvalescensen haft sin gilla gång. Jag skulle kunna rulla upp mer än en bedrövlig film av det slaget.

Hushållsarbetet och annat sysslobemängt arbete ute och inne kräver i själva verket en speciell uppläggning. "Hembiträdesplats med lindrigt arbete" är någonting som inte existerar annat än i annonserna, i varje fall ytterst sällan. Hushållsarbetet innebär för husmodern och hennes medhjälpare strängt knog från morgon till kväll. Det är en tungrodd arbetsteknik såväl på landet som i städerna, ofta värst på landet. Även om där erbjudes frisk luft och mat i tillräcklig grad, motväges detta av det uppslitande arbetet.

Det vill gott förstånd och mycken omtanke till för att klara sig som tuberkulös konvalescent, när man är stadd i hushållsarbete. Det går, men det kräver vettighet hos både konvalescenter och hushållets övriga medlemmar, om det skall gå väl.

Dagens timplan måste utnyttjas noga. Husmodern bör ta sig en slummer efter frukostmålet, innan hon tar itu med middagen. Och middagsslummern bör vara lika självfallen för husmodern som för husfadern. Hembiträdets arbete måste också planeras med respekt för hennes vilotimmar.

Hushållsarbetet hör till de arbeten, som "samla på sig". Det är en mängd småting, som skola ombesörjas. Det märks inte, när arbetet väl är gjort, men det blir vantrivsel i hemmet, om det inte blir gjort. Man kan ju bara tänka på berättelsen om den äkta mannen, som skulle sköta hushållet i hustruns frånvaro. Skall det bli något så när drägligt för en frisk husmor — för att nu inte tala om en husmor, som är konvalescent — måste arbetet noggrant planeras för dagen, veckan och månaden. Arbetstekniken är i sin tur ett lämpligt ämne för en pristävling i någon tidning. Hopplöst kan det se ut, inte minst nu, när i varje fall husmödrarna få stå i långa köer för att komma över det nödvändigaste för dagens matsedel. Men ju tyngre arbetet blivit, desto nödvändigare är det att genom omtanke och planläggning få de förenade krafterna inom hemmet att räcka till för detsamma.

Uteätaren har sin egen teknik som måste anpassas med samma omtanke. Det gäller att se sig om för att få behoven tillgodosedda. I många fall kan en sammanslutning av flera med gemensam hushållning, gemensam hjälp och arbetsfördelning vara en god lösning av problemet, även om man på kuppen måste avstå från sin kära "splendid isolation".

Slarv och nonchalans vid förkylningar.

En förhållningsregel, som ej får glömmas är vila — sängläge — vid "förkylning" (hosta, snuva, influensa). Man bör aldrig slarva med en förkylning. Den är aldrig något "bara", som man kan nonchalera. Alltför många familjetragedier ha blivit följden av ett sådant där lättvindigt "bara". Glöm inte "munkaveln" — näsduken framför mun och näsa — vid hosta och snuva. Även om dessa tillfälliga katarer inte behöva utvecklas till någon stadigvarande ohälsa för en själv, är det väl värt besväret att bespara sin omgivning onödig risk. — För övrigt får man försöka så långt det låter sig göra, att hålla sig undan "dåligt sällskap" — inte onödigtvis umgås med hostande och nysande individer, som hänsynslöst spruta baciller omkring sig. Konvalescenten bör för sin del vara ett mönster i fråga om "hostkultur". Ta hellre en mun frisk luft därhemma i rummet än inandas "fördärvad luft" under sällskapliga former.

I dessa tider kan det bli knappt med både varmvatten och såpa. Men kroppshygien och renligheten i allmänhet får inte försummas. En hastig kall avrivning med grundlig torkning ef-

(Forts. på sid. 10)

MILDVÄDER

Februarivintern tycks ha brutit nacken av sig, trots det att isarna ännu ligga tjocka och att natten kan komma med en köldknäpp, som kommer gårdesgårdar och uthus att jämra sig i gastkramning. Då råmar isen, som de gamla säga, och då knäpper det av köldskott.

Det var inte alls märkvärdigt att de gamla, våra förfäder, i alla de ljud, som en fimbultatt har, sågo tecken och under. Det var onda makter, som voro i spel. Och om under en sådan natt vargarna i skogskanten satte nosen i vädret och ylade ut sin hunger och sin rädsla för den kalla, oätkomliga månen, som lade nejden i ett spöklikt sken, då darrade människorna för sina fattiga liv. Bönen till Vite Krist kunde rädda dem ur farorna, men det kunde ju heller inte skada, att någon klok gumma stöpte bly eller att man läste en gammalhednisk ramsa, som gått i arv från släkte till släkte och som fötts någon gång vid en blotfest framför ett träbeläte.

Den värsta vintern är gången och än en gång ha vi överlevat kölden och mörkret. Många sjuklingar ha kanske dukat under, men deras tid var väl kommen. Hög ålder, tungt, livslångt arbete och umbäranden har väl gjort sitt för att knäcka dem.

*

I dag råder blidväder. Gamle farbror Andersson spådde i går, att så skulle bli. Han har sina tecken. Ett av dem är, att han ser på ungbjörkarna, som stå i kärnkanten.

— Ser du, gosse, sade han, att björkarna skifta i brunt. Men du ser väl ingenting, du som har innersittareögon.

Men jag ser det i alla fall. Jag vet, att när björkkronorna få en mjuk, brun färgton, då är mildvädret i antågande. Lika väl vet jag, att när de ha en stålblå färgton över sig, då är det bäst att hugga ett rikligt förråd av kakelugnsved, ty då är kölden nära. Jag ser med mina innesittareögon bra mycket mera nu, än när jag första gången sammanträffade med farbror Andersson för över tjugo år sedan.

*

Minst tjugo år ha gått sedan dess, och ännu har Andersson inte förändrats i utseende det allra minsta. Han är lika torr, lika mager och senig och han har samma ljusa, godmodiga blick i sina blå ögon. Jag kan inte säga, om han är sjuttio år eller nittio. Och det spelar heller ingen roll. Hans iakttagelseförmåga har inte avtrubbats med åren. Och hans vanor ha heller inte förändrats. Klockan halv fyra på morgonen stiger han ut på farstubrön i nattkläderna och tittar på vädret, och då ställer han dagens horoskop. Och så gör han upp eld och kokar sitt kaffe och tar itu med dagens bestyr. Han bär vatten och ved och lagar sin mat och dessemellan sitter han och slöjdar, och med en täljkniv skär han ut de underbaraste ting ur en alrot eller ur en vresig björkbit.

Han är inte bara konstnär i vanlig bemärkelse, han är också levnadskonstnär. Han har nått det högsta mål, som en människa kan ställa upp: det att vara nöjd med tillvaron och kunna hålla frid med sig själv och med grannarna.

Guden

Av
CARL SAM ÅSBERG

*Jag kom i drömmen till en okänd ö
som dock jag vet att jag har längtat till
var gång som våren smälter vinterns snö
och sunnan blåser frisk i blå april.*

*Jag kom till en förgången skönhetsvärld,
där allting nu i grus och spillror låg.
Jag var en resenär, men ock en lärd
med forskareldens oro i min håg.*

*En väldig konstnär hade levat här,
fast av hans verk fanns intet längre kvar,
och blott ruiner täckte platsen, där
hans andes stolta verkstad fordom var.*

*Jag grävde i hans trädgård — fylld av hopp
att kanske snart ur jordens natt ha bragt
i dagen någon härlig marmorkropp,
som än bar prägeln av hans skaparmakt.*

*Men allt var fäfangt, och i drömmen jag
besviken dröjde i hans ateljé,
där vinden ven som i en sarkofag,
då plötsligt föddes i mig en idé.*

*Av spridda skärvor lät jag foga nu
en krossad gjutform till dess rätta skick,
göt brons däri, slog den på nytt itu
— och där stod GUDEN för min häpnad blick.*

Hans konstnärsskap och hans levnadsvisdom ger honom ibland något visionärt i blicken. Han har en starkt utvecklad intuition.

Nu i februarieftermiddagen, när det ligger långa, blå skuggor över snöfältet, sitta vi och småprata med varandra.

— Känner du gosse, säger han, att det ligger någonting i luften?

— Ja, det är väl den ljusare årstiden och våren, som farbror anar, säger jag.

— Mja, inte bara det, sade han. Nej, det är också någonting annat. Ser du inte, att människornas sinnelag och uppsyn förvandlats. Det beror naturligtvis till en del på, att de ana den ljusare tiden och inte längre behöver frukta mörkret och kolden. Men det räcker inte. Det är något annat också.

— Tror farbror, att människorna ana bättre tider?

— Ja: Och de tiderna är på väg med stora steg. Hör du, att när de tala om kriget, så tro de, att freden inte är så hopplöst långt avlägsen, som den till exempel var för fyra år sedan. Gosse, freden är på väg! Jag känner det, men mer törs jag inte säga, för mänsklig spådom måste ju alltid bli litet osäker, men jag känner det!

*

När jag går hem genom skogen, tänker jag på den gamles ord. De äro präglade av visdom och erfarenhet. Jag känner, att

Rekonvalescensen (Forts. fr. sid. 8)

teråt — med grov handduk — så man känner sig varm och behaglig — innebär både motion och härdning och bibringar det rätta morgonhumöret. Inte minst när det är slask eller kallt ute — och bränslebristen fördystrar tillvaron.

Ja, men *maten* då? Hur skola vi i dessa dagar ordna vårt matproblem. Det låter sig inte förnekas, att här inställer sig ett svårt problem, i synnerhet för stadsborna, dock inte bara för dem. Fullgod kost måsäte vara allsidig kost. Den erfarenheten komma vi aldrig förbi. Men det nyttjar till intet att se situationen i svart inför det myckne som fattas. I stället vill jag betona, att matlagningens finesser måste stå på en hög nivå, om "spiksoppan" skall bli något så när mättande. Både i freds- och krigstid gäller det att vara oberoende av: "det tycker jag om — det tycker jag inte om!" Även under de bästa förhållanden kan man bli undernärdd, om de två alternativen få diktera matsedeln.

Hur länge skall "påpassningen" hålla på?

Men hur länge skola vi då behöva hålla på med all denna påpassning. Skola vi aldrig få slå oss lösa och göra som vi vilja. Tre år? Fem år? — Nej, ingen årsbegränsning föreligger — inte heller för kvartalsobservationen hos lungspecialisten. "Ja, då struntar jag lika gärna i alltsammans", säger en och annan — och får ångra det efteråt.

Vi trivas inte med alla dessa förhållningsregler. De tyckas beskära livet till en grad, som inte lämnar mycket kvar — annat än "den sura ryggen".

Ytligt taget kan det se ut så. Men ser man litet närmare efter, finner man något annat. Ingen kan få *allt*. Den som ser sin begränsning och rättar sig efter den, gräver inte ner sina pund utan förräntar det till glädje för sig själv och andra.

När jag ser en fjällbäck av fördämningen tvingas in i fula svarta järnrör i stället för att få kasta sig i forsen, tycker jag det är en trist sår, föga målerisk, föga livfull. Men den som kunde följa vattenpartiklarnas trånga väg genom rör och turbiner — och på det sättet fick se, vad de åstadkomma allt av ljus och värme just därför att de inte fingo största sig i vild dans utför forsen — den skulle förstå, att "den smala vägen" var nödvändig just för att skapa det rikaste utbytet. Rekonvalescenterna ha erfarit en hel del i den stilen. Många av dem ha bevisat det för mig, när de träget och tålmodigt utan självmedlidande och självgodhet funnit sin väg genom de "trånga sunden", där det ser lika svart ut som i de dystra järnrören, som vattenmassorna måste gå i — men där resultatet blivit både ljus och värme för människorna, båda de i trakten och ofta folk långt borta. Så småningom lär man sig förstå de ord, som man helst vill avge en från hjärtat gående protest emot — de som säga så bestämt, att "den smala vägen leder till livet". Det gäller för en var att finna den, rekonvalescenterna icke undantagna.

han har rätt. Alla tecken tyda därpå. Och varför skulle mänsklig förstörelselusta, ondska och hat evigt kunna bevara herraväldet, när en sådan väldig makt som vintern inte i längden kan hålla sig kvar på tronen. Efter mörker kommer ljus, efter vinter kommer vår och efter mänsklig förnedring i hat kommer försönlighetsandan, som är framtvungad genom mänsklighetens fruktansvärda lidanden.

Giv oss ett bestående mildväder, som efterträder hatets döds-kyllia!

Thomas.

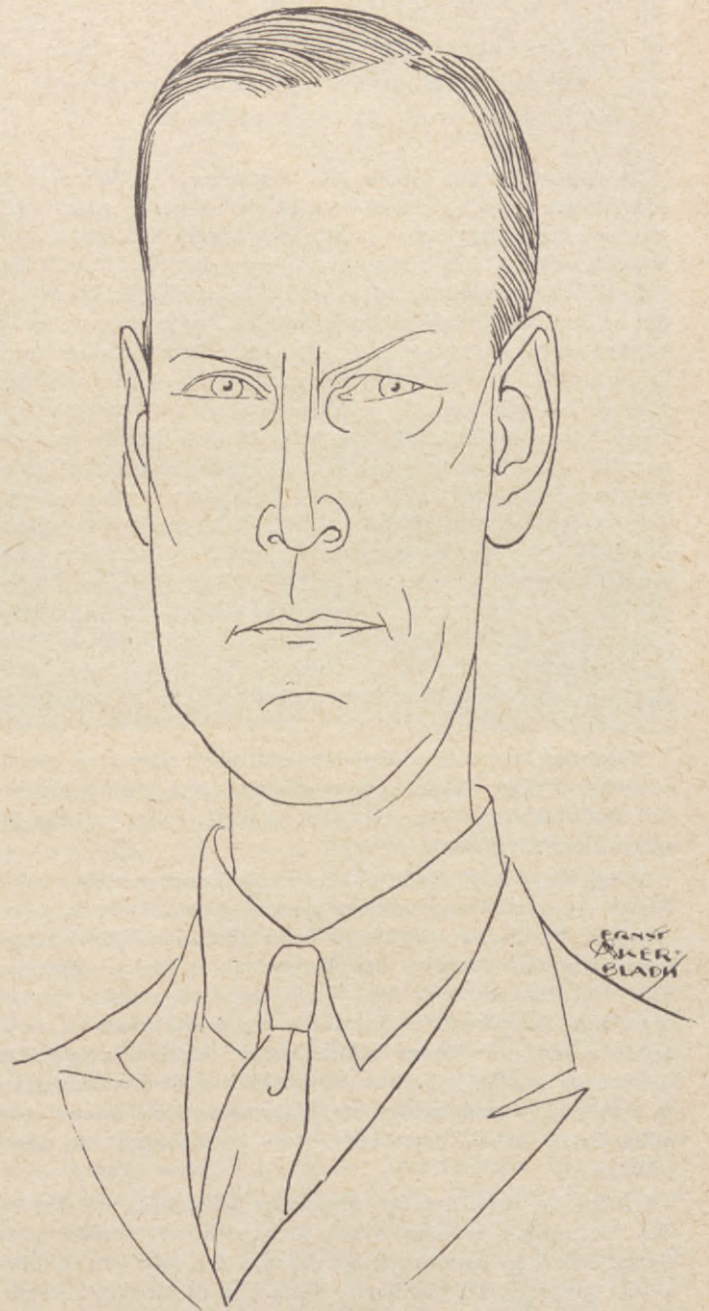
Konvalescentföreningar

anslutna till De Lungsjukas Riksförbund.

- BLEKINGE LÄN:** Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Blekinge Län, Box 95, Karlskrona. Ordf. Ragnar Andersson, Strömsberg, Spjutsbygd, kassör Arvid Mattisson, Ekholmsstrand 18, Karlskrona.
- BORAS:** SÄLKO Södra Älvsborgs läns konvalescentförening. Ordf. Hugo Flodin, Box 346, Borås. Tel. 150 66.
- ESKILSTUNA:** ELKÄ (Eskilstuna Lungkonvalescenter). Ordf. Manfred Norberg, Drakenskiöldsg. 7 (Tel. 44 67). Kassör Bertil Anderzon, Rosenfors, Skogstorp.
- GÖTEBORG:** Göteborgs Lungsjukas Centralförening, adr. Hertzia (Tel. 11 96 02) Expeditionstid: 10—13 och 15—17, lörd. 10—14.
- HÄLSINGBORG:** De Lungsjukas Konvalescentförening, Trädgårdsgatan 19, Hälsingborg.
- HÄRNÖSAND:** Ångermanlands Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. G. Andersson, Styrmansg. 9, Härnösand, korresp. sekr. Folke Åsell, Storg. 31, Härnösand, tel. 15 42.
- HÖGANÄS:** De Lungsjukas Konvalescentförening, Höganäs. Ordf. Nils Axén, Kullagatan 20. Sekr. Robert Dahlström, Allégatan 20.
- JÖNKÖPING:** Konvalescentföreningen för Jönköping, Huskvarna med omgivningar. Ordf. Gustav Larsson, Åsenvägen 66, Jönköping.
- KALMAR:** Kalmar Konvalescentförening. Ordf. Carl Hellström, Ståthållaregatan 13. Sekr. Sigfr. Celander, Box 731, Kalmar (Tel. 26 41). Månadsmöten första tisdagen i varje månad i Folkets hus.
- KRISTIANSTADS LÄN:** De Lungsjukas Förening i Kristianstads Län. Ordf. Martin Persson, Box 932, Hässléholm. Sekr. Elisab. Borg, Osby. Föreningsmöten hållas i april och aug. månader.
- LANDSKRONA:** Understödsföreningen för lung-tbc-sjuka i Landskrona stad, Expedition Trånggatan 14, hålles öppen månd. 9.30—11 och torsd. 19—20.
- LULEÅ:** Luleå Konvalescentförening ("Konscento") Ordf. Bertil Backman, Bergnäset, Luleå. Tel. 35 19 (säkrast mellan 18—19). Sekr. Göte Landström, Södra Strandgatan 27/29, Luleå. Lokal A. B. F. Föreningsmöten hållas 11 jan., därefter varannan söndag.
- LUND:** Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Lunds stad. Ordf. Ingvar Stenquist, sekr. Axel Mårtensson. Exp. L:a Fiskareg. 4 (Tel. 49 90) Expeditionstid: 12—14. Föreningsmöten hållas första tisdagen i varje månad.
- MALMBERGET:** Malmbergets Konvalescentförening. Ordf. Harry Jansson, Tingvallsg. 27, Malmberget, sekr. Asta Wäppling, Engelska 45, Malmberget. Möten hållas t. v. andra fredagen i varje månad. Lokal: Folkets hus C-sal.
- MALMÖ:** Understödsföreningen för Lungtbc-sjuka i Malmö stad, Almbacksgatan 2 B, Malmö.
- MEDELPAD:** Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening, Folkets Hus, exp. 3, Sundsvall. Ordf. Gottfr. Eriksson, sekr. Arthur Sandström. Exp. i Folkets Hus hålles öppen onsd. och lörd. 12—2. (Tel. 26 88).
- NORRBOTTENS LÄN:** Norrbottens Lungsjukas Centralförening. Ordf. Olle Bergström, Box 1, Kalix.
- PITEÅ:** De Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. Gerhard Karlsson, Box 723, Piteå. Ivan Eng, Piteå.
- SANDVIKEN:** Sandvikens Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. Karl Andersson, Smedsgatan 4, b. v., Sandviken.

Tuberkulosbekämpare

XV.

Överläkare E. Törnell, Västeråsens Sanatorium, Borås; sekreterare i Sv. Sanatorieläkarföreningen.

(Teckning för Status av Ernst Åkerblad.)

- SIGTUNA:** Sigtunaortens Konvalescentförening. Ordf. Richard Pettersson, Löfstaholm, Knivsta.
- STOCKHOLM:** FLIS (Föreningen för lungsjuka i Stockholm), Kocksg. 15, Sthlm. Ordf. A. Fredin. Expeditionen Kocksgat. 15 hålles öppen torsdagar kl. 19—21, månd. och onsd. 13—15. Tel. 40 65 71. Postgiro 15 99 30. Månadsmöten hållas

"Fattigvården" blir socialhjälp

Mindre kommuner sammanslås till socialvårdskommuner. — Betänkandet framlagt av Socialvårdskommittén.

Ett genomgripande förslag till reformering av den svenska socialvården framlägges i ett betänkande av socialvårdskommittén, vars ordförande varit landshövding Bernhard Eriksson. Förslaget innefattar bl. a. att det gamla begreppet "fattigvård" skall helt och hållet avskaffas både av sakliga och psykologiska skäl och ersättes med begreppet "socialhjälp". Den nuvarande fattigvården, som i allt för hög grad präglas av ett passivt utbetalande av understöd, bör förvandlas till en aktivt arbetande socialhjälp med ett levande innehåll, och framför allt med förebyggande syfte. Vidare innefattar kommittéförslaget att mindre kommuner, för att mera rationellt kunna fullgöra sina socialhjälpande uppgifter skola sammanslås till socialvårdskommuner med vardera ett invånarantal av 3,000—4,000. Dessa socialvårdskommuner skola övertaga den verksamhet, som de i socialvårdskommunen ingående kommunerna bedrivit på fattigvårdens, barnvårdens, alkoholistvårdens, folkpensioneringens, arbetslöshets-hjälpens, familjebidragsverksamhetens och den allmänna hälsovårdens områden. De primärkommuner, som ingå i en socialvårdskommun, skola dock fortfarande bestå och fullgöra övriga kommunala funktioner.

Socialvårdskommunens beslutanderätt skall utövas av socialvårdsfullmäktige, utsedda genom allmänna val. Dess medelsbehov skall täckas genom uttaxering av skatt enligt reglerna för allmän kommunalskatt.

Enligt kommittéförslaget skall i varje kommun obligatoriskt finnas en socialnämnd och en barnvårdsnämnd. Socialnämnden skall handha de uppgifter, som nu tillkomma fattigvårdsstyrelsen, pensionsnämnden, den kommunala nykterhetsnämnden, arbetslöshetskommittén och familjebidragsnämnden. Om en kommuns folkmängd, omfattningen av socialnämndens verksamhet eller andra liknande förhållanden därtill föranleda, kan kommunen emellertid besluta, att särskilda nämnder skola överta befattningen med ärenden om folkpensionering, behandling av alkoholister, arbetslöshets-hjälp eller familjebidrag åt värnpliktiga.

I fråga om anstaltsvården förutsätter kommittén, att kostnaden för vården av sinnessjuka, sinnesslöa och vanföra skall flyttas över från landstingen till staten, i den mån den icke bestrides genom sjukförsäkringen. Vården av de lättskötta sinnes-

i H. S. B.-salen, Flemminggatan 41, andra fredagen i varje månad kl. 19.30.

STOCKHOLMS NORRA FÖRORTER: "Sako" (Förening för sanatoriekonvalcenter i Sthlms norra förorter). Ordf. Bertil Forsström. Sekr. Geron Andersson. Tel. 28 36 21.

UPSALA LÄN: Upsala läns konvalescentförening. Ordf. Axel Zetterberg, Gammelvägen 9, Upsala. Sekr. Erik Jäll, Val-sätra, Upsala.

ÖREBRO LÄN: Örebro Läns Patientförening.

sjuka skall ombesörjas av landstingen, men staten bör lämna betydande kostnadsbidrag. Kostnaden för vården av vissa kroppssjuka på lasarett, vilken nu ersättes av landstingen, skall under viss sjukvårdstid bestridas av de statsunderstödda sjukkas-sorna och för icke sjukkasemedlemmar bekostas av kommunen. Ålderdomshemmen skola såsom hittills drivas av kommunerna.

För att bereda möjlighet till att de hjälpbehövande få en likvärdig hjälp inom alla kommuner förordar kommittén att system med direkta statsbidrag till den kommunala socialvården av sådan omfattning, att kommunernas socialvårdskostnader i betydande omfattning lindras.

RIKSDAGEN

Motion om anslag till De Lungsjukas Riksförbund.

Hr Jonsson i Alsen m. fl. och Näsström m. fl. föreslå ett anslag på 4,000 kr. till De Lungsjukas Riksförbund för att insamla och bearbeta uppgifter angående de lungsjukas levnadsförhållanden.

Vissa lättnader begäras för de lungsjuka.

Herr Jonsson i Alsen har i andra kammaren väckt en motion med begäran om utredning om åtgärder för att tillförsäkra lungsjuk, som har sanatorievård vilken betalas av fattigvården, rätt att för personligt bruk uppbära en del av sjukpensionen samt att mindre bemedlade lungsjuka som utskrivits från sanatoriet tillförsäkras ersättning för resor och kostnadsfri läkare vid gasbehandling.

Skydd mot asociala tuberkulösa?

En lagstiftning som ger möjlighet att intaga eller kvarhålla vissa tuberkulösa personer mot deras vilja på vårdanstalt för tuberkulösa föreslås i motion av hr Hedlund i Östersund. Han avser närmast vissa vagabonderande element, som i regel äro asociala och tillhöra fattigvårdens besvärliga klientel. De utgöra en allvarlig fara för sin omgivning och exempel saknas icke på att dessa personer genom sin vårdslöshet överfört sjukdomen till andra. De utnyttja ofta sin sjukdom för sitt parasiterande liv. Ehuru de bevisligen utgöra en allvarlig fara för andra människors liv och hälsa saknas dock skydd mot dem, heter det i motionen.

De lungsjukas i Stockholm bostadsfråga återremitterad av stadsfullmäktige. Stadsfullmäktige i Stockholm ha återremitterat fru Thora Johanssons motion om att hjälpa tuberkulösa att få bättre bostäder. I svaret, som baserade sig på ett yttrande av borgarrådet Yngve Larsson, framhölls att ett bättre samarbete skall ordnas mellan tbc-byrån och hyresavdelningen. Lediga lägenheter skulle ställas till förfogande i större utsträckning. För att trygga behovet av tillfällig bostad hade en större våning förhysats. Hälsovårdsnämnden kommer också att uppdra åt en tjänsteman vid bostadsinspektionen att tjänstgöra som kurator i bostadsfrågan. Det senare ville emellertid inte motionären fru Johansson vara med om och hon fick medhåll av fröken Gerda Höjer som tillstyrkte hennes förslag om återremiss.

IX.

Olof von Dalin

I Vibergs prästgård i Halland inträffade den 29 augusti 1708 en vad man brukar kalla glad händelse. Kyrkoherden därstädes skänktes nämligen den dagen en son, som fick namnet Olof och som sedermera skulle bli en förgrundsgestalt i svenska vittnerhetens hävder.

Om Olof Dalins barndom och familjeförhållanden vet man annars mycket litet eller nästan ingenting. Det enda som finns omnämnt i detta sammanhang, är att familjenamnet var taget av fadern efter Dalstorps församling i Västergötland, som var det landskap där han fötts. Vid tretton år skrevs Olof in vid universitetet i Lund, där han blev kvar i sex år, varunder han delvis var under ledning av sin släkting, professor Rydelius. Någon pekuniär hjälp tycks han dock inte ha haft från detta håll, ty han fick 1726 rätt att spisa vid kommunitetets bord, något som tyder på små förhållanden. Hans fader hade dött redan långt tidigare och änkan befann sig förmodligen i allt annat än lysande ekonomisk ställning. Men Olof var en flitig lärjunge, och hans släkting, som just då utgivit en diktbok, gav honom en del värdefulla ord på vägen. Bland annat inpräntade han vikten av sanning, korthet, klarhet och behag i det man skrev, något som Olof Dalin också mycket riktigt ägde i sina verk, då han sedermera gav sig dikten i våld. Professor Rydelius gav honom ännu en värdefull färdegåva, nämligen rekommendation till dåvarande kammarrådet Rålamb i Stockholm, där Olof Dalin blev lärare, för att så småningom vinna inträde i flera förnåma familjer. Bland annat omtalas president Ribbing, vilken "inte endast öppnade sitt hus utan ock sitt hjärta" för Olof Dalin. Under denna tid började han dikta på allvar. Mest tillfällighetsdikter, tillägnade såväl de familjer där han umgicks, som riddaresamfundet "Awazu och Wallais", en sorts motsvarighet till frimurarlogen. Olof Dalin blev där invald som den ende ofrälse.

Förmodligen till stor del genom sina förnåma och inflytserrika vänner, fick han därefter anställning som e. o. kanslist i Riksarkivet och längre fram finner vi honom i Kanslikollegiet.

En stor del av sin lediga tid använde han till historiska forskningar, något som också i sinom tid bar frukt i form av en svensk rikshistoria. Däremot visste endast ett par av hans allra intimaste vänner, att det var Dalin som utgav "Then svänka Argus", vilken utkom med sitt första nummer år 1733. Denna märkliga moralisk-satiriska veckoskrift, har förövrigt kanske gjort Dalins namn mest känt för en eftervärld. Där gisslade han anonymt tidens dårskaper och lät sina lätta, lekande stil komma helt till sin rätt. Förebilden till tidskriften var den engelska "The Spectator", utgiven av Joseph Addison, liksom den tidigare

"The Tatler", som till grundare och redaktör haft R. Steele. I Stockholm hade likaså långt tidigare utkommit en liknande tidskrift, nämligen "Sedolärande Mercurius" av C. Carlesson, men Dalins språkrör var utan gensägelse bättre än sina föregångare, om han också delvis begagnade sig av en del översättningar från de engelska kollegerna. Tidskriften hade en novellistisk anstrykning genom att dess författare använde vissa typer, som herrar Hjärtskott, Hjärnbrott, Ehrenmenuet och Gyllenbalance, för att i deras mun lägga sitt hjärtas mening. Därigenom blev också innehållet mer lättillgängligt och lustigt, så att läsarna ansåg torsdag, vilken var tidningens utgivningsdag, som något efterlängtat. Olof Celsius d. y. skrev sålunda på ett ställe, att "man gick till läsningen av tidningen, som då man går till bords med hungrig mage". När därför "Then svänka Argus" efter sitt hundrafjärde nummer upphörde att utkomma, "sörjde man över hela landet som över ett besynnerligt dödsfall". Man undrade länge över, vem tidskriftens redaktör egentligen var, men 1736 skrev Dalin ett griftkväde till presidenten Konrad Ribbing, och därmed var gåtan löst. I denna dikt spårade man poeten Dalins eleganta penna. Efter denna händelse blev Dalin föremål för läsekretsens hyllning, och även konungen och drottningen visade sin uppskattning av hans verksamhet. Förövrigt inte så underligt, då skalden redan tidigare erhållit dyrbara gåvor av de kungliga. 1734 utnämndes författaren till kunglig bibliotekarie.

Ett par år senare befann sig Olof Dalin utomlands, mest i Paris, i vars lärda och vittra kretsar han genom K. G. von Tessin vann inträde. Vistelsen utomlands bekostades av Klas Grill med flera gynnare. Olof Dalin hade alltså rätt bra, kanske sällan en

poet så snart kommit i solen, som Olof Dalin, och som kronan på verket blev han efter sin hemkomst från utlandet även medlem av Vetenskapsakademien, av vilken han fick i uppdrag att skriva sin svenska historia.

Dalin hade tidigare tillhört det livaktiga hattpartiet, men samtidigt som han invaldes i Vetenskapsakademien lämnade han politiken åt sitt öde. Och från 1751, då han utnämndes till lärare för dåvarande kronprins Gustaf, blev han allt fastare förbunden med hovkretsarna. Till stor del var det förmodligen beroende på drottning Lovisa Ulrikas förkärlek för fransk litteratur. Olof Dalin var i många hänseenden en svensk Boileau. Denne fransmans moraliska tankar låg nämligen till grund för hans dikter på 1730-talet, kanske delvis även senare. Och liksom han i ett tal yttrade om Trievald, kan man även använda ifråga om Olof Dalin själv, han "pryde sin lärdom med en stor gåva i poesi".

En kortare tid blev han förvisad från hovet, men blev snart tagen till nåder igen. De politiska vindarna vände sig hastigt under denna tid. Detta hade Olof Dalin sannerligen blivit varse långt tidigare, ty trots "Then svänska Argus" stora popularitet, hade flera nummer blivit indragna. Sedan Olof Dalin lämnade hattpartiet hade han också fått allvarliga motståndare i dess medlemmar. Dalin var också inne på ganska farliga vägar, genom sin rojalistiska diktning. I sitt "Herdaspel", varmed han hyllade konungen vid dennes återkomst från sin finländska resa 1752, hade han sålunda sagt rent ut, att ständernas makt var för stor. "Herren själv måtte få köra de fyra paren", vilket togs mycket illa upp av riksdagen. I sina "kalottpredikningar" satiriserade han dessutom rätt blodigt med prästståndet. Slutligen fick han av hovet i uppdrag att söka förbindelse med fransmännen Dangeul, att underhandla om den svenska konungamaktens utvidgade varvid han författade en rad farliga yttranden. De maktägande riksdagsmännen fick vetskap om Dalins görande och låtande, och det påstås till och med att man varit beredd röja honom ur vägen. Så långt gick det emellertid aldrig, men han blev förvisad från hovet och måste dra sig tillbaka på landet, där han bland annat gästade familjen Piper på deras egendom, Engsö. 1761 upphävdes emellertid förvisningsdomen och han kom tillbaka, om möjligt ännu mer firad än tidigare.

Bland hans poetiska arbeten intar dikten till "Svenska friheten" utan gensägelse första rummet. I denna dikt låter han liksom Voltaire, i sin Henriade, skalden Vergilius föra pennan.

Du ädla himlens barn, vars öden jag nu målar,
Uppliva du min duk och låna mig dina strålar!
Du är mitt mod och skygd. Ty styrk ock nu min hand
Till rena penseldrag för Gud och fosterland.

Den store Karl var död och ännu darrar jorden
Av blix och dån och skräck, och molnet höljde Norden.
Det folk ett dunderslag blott av en kula får,
Som fem monarkers makt ej rört i nitton år.

Men då fattade frihetens gudinna tömmarna och till henne vänder sig då drottning Ulrika, ty dikten är i stort sett en hyllning åt henne lika mycket som den svenska friheten. Dikten ansågs ett slag värdig att vara nationalepos, men föll sedan i glömska. Något mästerverk som epik är den väl inte heller. Olof Dalins styrka låg åt ett helt annat håll. Hans satirer är redan omnämnda. Men ett område som är värt att anteckna, är den folkliga visan, vilket var Dalins starkaste sida. Där var han

Litteratur

NYA BÖCKER

FRIHET OCH SAMHÄLLE. Debattinlägg utgivna av Studentföreningen Verdandi, Bonniers Förlag. 3:75. En samling uppsatser som alla tillfullo visa att den gamla verdandismens anda lever med oförminskad kraft. Som bidrag till kännedomen om den svenska demokratiens ställning i nuet är denna skrift upplysande och värdefull.

JEAN GIONO: FALLET MELVILLE. Från franskan av Hugo Hultenberg. Ljus förlag. 3:75. En om kongenialitet vittnande berättelse om den berömda författaren till romanen "Moby Dick", Herman Melville. Giono, en av Frankrikes originellaste romanförfattare, vill med denna bok ge en förklaring till Melvilles gåtfulla tystnad sedan han skapat sitt litterära mästerverk. Både som psykologisk studie och som prov på lysande stilkonst är den lilla boken märklig.

EYVIND JOHNSON: KRILONS RESA. Bonniers förlag. 13:50. I denna roman, som är en fortsättning på "Grupp Krilon", ger Eyvind Johnson ånyo prov på sin enastående talang att i allegorisk form teckna den samtida världskampen. Man kan fråga sig, om författaren tidigare ådagalagt en så vital fantasi och en så djuppejlande människoanalys. Eyvind Johnson är inte bara en osedvanligt begåvad romanskribent: han är en kulturkritiker av stora mått. Ingen kan renare än han föra den västerländska humanismens talan.

PER E. RUNDQUIST: PANK BLAND FÄGELFRIA. Gebers förlag. 7:50. En sympatisk lågmäld och stilistiskt mjuk berättelse om en ung svensks upplevelser i Barcelonas hamnkvarter någon gång, innan inbördeskriget bröt ut.

JOSEF KJELLGREN: NYA ÄVENTYR I SKÄRGÅRDEN. Natur och Kultur. 5:—. Josef Kjellgren har sinne för vad
(Forts. på sid. 23)

sig själv, fri, lekande lustig, som exempelvis i efterföljande, skrivet till en hovfröken.

Täck, brunette och kvick som pilen,
Rätt som tanken hos oss är
Far hon hela hundra milen,
Lustig, vänlig, hård och tvär.

Med sådana små visor och dikter underhöll han hovet, en sorts vitter hovnarr. Men han gjorde dessutom mer än många andra skalder ha gjort: han förnyade och uppväckte den svenska dikten.

Ända från ungdomen hade Dalin lidit av lungtuberkulos och våren 1763 hade han svår blodspottning. Möjligt är att tyfoidefeber även tillstötte, vilken förvärrades genom en företagen åderlätning. På morgonen den 12 augusti 1763 avled han efter en kort döds kamp. Över hans grav på Lovö, han avled nämligen under en vistelse på Drottningholm, reste drottning Ulrika en minnesvård. Därmed ville drottningen visa sin uppskattning av skalden, som stundom skrev lätta och menlösa tillfällighetsdikter, men också andra gånger röjer en bestämd strävan "att med Svenska ord säga Svenskarna sanningen"!

Emil Hagström.

BÖRJE VESLEN:

DET HÄNDE I TUNIS

När vi lämnar fartyget därute på redan, kan vi ännu se stadens murar, söndertrasade som efter artillerield, sticka upp bakom palmerna; det mörknar hastigt, men araben som rör kryssar skickligt mellan de italienska segelfartygens ankarkättingar, och vi når den murkna träkajen utan missöden, djupt under skrovet på en lika murken bark som ligger där och hugger mot kajen.

Vår ankomst sätter liv i en skara barbenta arabynglingar, en hel svärm omringar oss och sticker lappar i våra händer. Och när jag närmare undersöker dem, finner jag dem vara fotografier — reklamkort för stadens italienska skönheter.

Jag går därifrån beväpnad till tänderna med dessa damer. När man vill ge mig ännu fler, är jag redan kännare av förhållandena i Tunis, och uttalar mig avvisande och med sakkunskap. Och jag räddar mig in på stadens biograf där man spelar Chaplin som brandsoldat mellan två palmer inför världens allvarligaste publik.

För aldrig har jag sett en publik reagera så lite. Inte för att Chaplin som brandsoldat är särskilt rolig — det vore synd att

påstå den vara späckad med poänger. Men publiken skrattar ju i alla fall i allmänhet — för att inte ha gett ut sina pengar alldeles förgäves. Och dessa araber sitter där allvarliga till döden med sorgsna ansikten, fulla av medlidsamt förakt inför allt de får bevittna, och de anmärkningar som fällas dem emellan är med all sannolikhet inte vidare smickrande för amerikansk film och för amerikanare; och med amerikanare menar de då — alla européer.

Så drev jag vidare upp mot murarna; och genom den rikt sirade stadporten klev jag in i Österlandet vid skenet från melonförsäljarnas oljelamper och de små chiff-bodarnas tagljus — in i det aldrig tystnande sorlet av skrikiga röster och taktfast lästa böner från en moské i närheten, rabblade med osviklig precision minut efter minut utan en sekunds uppehåll av rättrogna söner till Allah, alla på en gång med pannorna mot marken.

I själva verket gör staden ett överväldigande intryck med skråniga kamel- och åsnedrivare, jasminförsäljare och lukt av djurspillning, chiff och stekt fisk, alltsammans i det svaga

Österns byggnadsstil . . .

ljuset från oljelampor, med dessa män i vita burnuser och röda fezer, denna oändligt hopblandade byggnadsstil, dessa minnen från tider då fenicier, romare, kartager, turkar och höga hidalgos satte sina spår längs kusterna. Nu sist har fransmännen satt sina spår.

— Salaam aleikum!

Jag svarar så gott jag kan i det jag vänder mig om::

— Aleikum-es-salaam!

Se — en gammal vän — Muhamed ibn Muhamed ben Moussa från Tripolis! Vi omfamnar varandra — här skulle vi alltså mötas! Han bär en ståtlig fez på huvudet med stor silkestofs, den största tofs jag sett — en tofs för sultaner!

Arabflickor.

Författaren på Karthagos ruiner.

Jag ser den och gör honom lycklig med att säga:

— En sådan tofs du har!

— Finaste silke, svarar han, den bästa från Alger. Nu reser jag till Kairo i affärer.

— Med fartyg? säger jag, och hoppas att det är med fartyg.

— Med kameler.

Och jag känner mig oändligt tillsidosatt av ödet, därför att jag inte har en röd fez med stor tofs, och därför att jag inte kan resa med kameler till Kairo.

— Kanske möts vi där, säger jag.

Och han blir inte förvånad över detta, men nickar bara och säger att kanske möts vi i Kairo. Där möter man alla människor...

Vi kommer längre och längre in i arabstadens labyrinter. Här som överallt har man med handen gjort avtryck i röd färg mot murarna vid sidan av portarna på husen där man bor till skydd mot djinner och onda ögon. Ibland finns det till och med flera händer, beroende på hur många generationer som bott där.

Runt om oss röker man chiff i långa pipor med skaft av bananträ och små röda huvuden av bränd lera. Jag har själv

(Forts. på sid. 21)

RUDOLF VÄRNLUND:

Ett barn gråter någonstans

J. Värnlund

Mannen framför mig satt alldeles stilla. Det är för resten inte nog sagt att han satt stilla, han verkade fullkomligt borta — omgivningen, just denna omgivning han hade omkring sig, existerade inte för honom. Han höll huvudet en aning sänkt mot bröstet, ögonen voro halvslutna, och det fanns inget ljus i ansiktet. Men rätt vad det var såg han upp, abrupt, skenbart omotiverat, som en människa vilken överraskas av att höra sitt namn ropas i närheten, fast han trott sig vara absolut ensam. Han tittade sig förvirrad omkring och sade rakt ut i luften, kanske åt mig, kanske åt någon annan bredvid oss:

— Det är ett barn som gråter någonstans.

Det lät onekligen en smula vansinnigt. Kaféet var just nu på lördagseftermiddagen alldeles proppfullt av karlar, vilka sutto så gott som knä mot knä, armbåge mot armbåge. Ölkaféerna äro ett slags klubbar, där arbetare efter veckans slit träffas för att byta åsikter om världens gång och vårt öde, eller förtroenden om sig själva, sina arbeten, sina svårigheter eller problem. Eftersom alla hade någonting att säga, någonting han ansåg vara av vikt, vart det svårt, ja, nästan omöjligt för var enskild att göra sig hörd; de flesta halvlågo över borden och skreko in i varandras ansikten och ströko under orden med kraftigt gester. Så den rök- och matostjocka luften i det lilla rummet var liksom mättat av ett enda fruktansvärt larm, som studsade och återstudsade mot väggar, tak och golv. Och mitt i detta pandemonium satt mannen framför mig med halvt upplyft huvud och lyssnade som till en mycket lågmäld röst långt borta och upprepade för andra gången:

— Det är ett barn som gråter någonstans.

Redan i det ögonblick han såg upp fick jag en stark förnimmelse av att jag sett honom förr. Det var en gammal man, kanske sjuttio år eller så och det fanns inget ljus i hans ansikte. Det var inte särskilt gammalmansaktigt, inte särskilt infallet, inte heller tårt av sjukdomar eller utsävningar, det var helt enkelt slocknat. Även i det grövsta, mest primitiva ansikte ser man ju utstrålningen av det liv som brinner inom människan. Men den här gamle mannens ansikte gav en intrycket att det bara fanns aska kvar inom honom.

Bredvid oss satt en ung man med hopbiten, grining fysionomi. Han tycktes av någon hemlig anledning bli uppretad av den gamles ord, ty han utropade plötsligt aggressivt:

— Vad dillar du om, gubbe? Ungar? Här finns väl inga ungar som grinar!

Utrop och lösryckta bitar av högljudda samtal surrade samtidigt omkring oss:

— Och då, ser du, så sa jag åt basen —!

— Men när man kommer hem sitter gumman där och är sur som en disktrasa —

— Får man nu inge koks heller, så man kan elda varmt i stugan, vart ska man då ta vägen — ?

Först därefter, efter som det verkade en oändlig tid vände den gamle sitt slocknade ansikte mot den unge och sade stilla:

— Joo, det är ett barn som gråter någonstans —

Även en äldre man, rödbrusig som forna tiders ölutkörer, hade med ens uppmärksammat det besynnerliga samtalsämnet; han log jovialiskt okänsligt och inföll:

— Ähja, det är massor av ungar som gråter just nu. Tänk bara på alla evakuerade ungar i Finland. Och alla polska och spanska ungar som förlorat sina pappor. Jojo —

Den gamle vände åter sin döda blick mot mig. Han såg mig i ögonen; och ändå såg han mig inte i ögonen. Jag existerade inte för honom. Och att se in i hans ögon var som att titta in i ett intet, ett blekt tomrum.

— Jaa, sade han, även han med en egendomligt okänslig röst, det finns massor av barn som gråter just nu. Många, många. Det är hemskt med barn som gråter. En vuxen människa kan tänka på varför hon gråter. Det hjälper liksom att man kan tänka på't, man vet att det måste gå över. Men när ett barn gråter är det så gränslöst hjälplöst, oskyldigt och övergivet — Det förstår inte nån tröst. Det är så ensamt —

Plötsligt slogo två röda fläckar upp på hans grå kinder och rösten skälvde till av sinnesrörelse:

— Ja, ja, alla evakuerade barn, ja! Dom skickas bort från sina hem, ja! Det är som om man skulle köra ut dom i vintersnön att klara sig själva —

Och i samma sekund mindes jag var och när jag känt honom förr. Eller kanske inte direkt känt honom —

*

Det var för omkring trettio år sedan ute i en av förortererna, som då för tiden inte ens var någon riktig förort, endast en samling rätt så primitiva hus, uppbyggda omkring ett stort tegelbruk, i vilket han arbetade. Redan då måste han ha varit en omkring fyrtio års man. Men han utstrålade ungdom. Han var ett praktexemplar av man, lång, rakbent, smal kring höfterna, bred över skuldrorna, och när han rörde sig var det på det mjuka, lätta sätt som alltid påminner om kattdjur. Han hade en skarp "örnprofil", svart, något lockigt hår, som han kammade ner över pannan, och ibland, med ett kokett kast med huvudet, slängde upp som en flagga i vädret, och svarta, alltid leende ögon. Det var detta som jag med ens mindes bäst av honom: att han alltid log. Han arbetade leende, åt leende, söp leende, slogs leende; ja, jag är säker på att han den tiden även sov leende. Det faller av sig självt att en sådan man blir populär i sina kretsar. Alla sökte hans sällskap, om det sedan gällde fester eller slagsmål (på den tiden var förorternas eller rättare utkanternas ungdom mycket råbarkad av sig, och vid dansbanorna utspelades ofta de mest komiska eller kanske man borde säga tragiska, svartsjukedramer mellan flickor som tävlade om hans gunst. Men allra populärast var han bland oss ungar. Det kanske berodde på att han log jämt; barn tycker ju om människor som ler, det är som om just leendet möter någonting inom barnasjälen. Kanske det berodde på att han själv tyckte om barn och att vi instinktivt förnam detta. Det fanns ingenting högtidligt eller skolmästaraktigt i hans sätt mot oss. Han behandlade oss tvärtom som vi behandlade kattungar, en smula keligt, en smula lekfullt, en smula brutalt. Ett stycke från tegelbruket fanns det exempelvis ett mycket stort, övergivet lertag, som så småningom vattenfylldes. Vi lärde oss simma där. Eller han lärde oss simma där, vilket gick så till att han helt enkelt grabbade tag i första bästa pojke han fick se och kastade honom långt ut i det mjölkvita lervattnet för att efter en lagom stund hoppa i själv och dra upp honom. Vi voro aldrig rädda då han gjorde det, vi litade på honom, och just därför gjorde vi vårt bästa

för att hålla oss uppe, lära oss andas lugnt, lära oss ta simtagen —

*

Nu när jag såg honom sitta där framför mig, en gammal man med slocknat ansikte, mindes jag med ens den första gången jag alldeles av mig själv, kattsimmande med armar och ben, lyckades kava mig i land. Han stod på stranden, naken, med tegelrött lysande hud, och log som en stolt far mot mig. Då jag i min iver att komma på det torra slutade kattsimma för tidigt och sträckte mig efter strandkanten, med det resultatet att jag fick huvudet under vattnet och en rejäl "kallsup" av lertjockt vatten, slog han sig på lären så det klatschade och brast ut i ett våldsamt skratt —

*

En dag gifte han sig. Vi barn begrepo naturligtvis inte alls betydelsen i detta: att han gifte sig. Efter en tid sågo vi honom bara tillsammans med en och samma kvinna, en storvuxen, blond och, som vi snart märkte, lite loj varelse. Hon var kaféuppasserska och lämnade honom mycket ensam, så att han för oss ungar förblev samma stora, glada kamrat som förr. Efter ännu en tid fick han ett eget barn. Vi märkte ju inte att någon tid gått — det gör ju aldrig barn —; det var bara så att rätt vad det var visste vi att han hade en pojke själv, en pojke som växte, kravlade ur vaggan, lärde sig krypa, lärde sig gå, lärde sig prata. Ofta när vi lekte just utanför huset där han bodde drog han oss med sig in för att förevisa teleningen. Han var omätligt stolt, naivt, oreserverat stolt över sitt barn. Att vi själva voro barn och inte kunde ha något begrepp om hans känslor, någon förståelse för den sprängande glädjen inom honom bekymrade honom inte det minsta, han tycktes vara nöjd bara han hade levande varelser att uttömma sig för. "Se här", sade han, "titta bara såna läggjar på pysen! Och vilken bringa sen! Passa er, grabbar, när den där killen vuxit upp lite, så klår han er allihop!" För övrigt hade äktenskapet inte förändrat honom på något sätt, han förblev i flera år samma dansande och skrattande pojke —

Men en vinterkväll kom hans barn ensamt ut på vägen och grät.

Nu efteråt kan jag mycket väl förstå hur det gick till. Hans hustru hade gått till sin plats. Barnet sov. Han satt ensam i bostaden. Det var tyst omkring honom. Tystnaden kanske inte direkt plågade honom, men han tyckte i alla fall inte om den; människor med så stor glädje inom sig trivs inte bra i tystnaden. Och så tyckte han väl att han kunde söka upp några kamrater. För en stund bara — då barnet i alla fall sov så gott — kunde det ju inte göra någonting om det blev ensamt ett tag.

Vid tiotiden på kvällen hörde vi som ännu voro uppe hur en pojke gick och grät på vägen. Det var många som hörde honom redan från början, fick vi veta efteråt. Men ingen brydde sig om det. Man tänkte naturligtvis att det fanns någon mamma eller pappa med honom, man tänkte att de varit ute till sent och pojken var trött nu på hemvägen. Och så var han alldeles ensam, i bara nattskjortan, med bara fötter larvade han omkring ute i vinterkylan. Kanske han ursprungligen vaknat av någon skräckdröm, som barn ofta gör, och irrat i väg för att komma från de hemska syner som plågade hans outvecklade själ, kanske han bara vaknat ändå och blivit skrämmd av själva ensamheten. Jag vet ju inte. Men jag hörde att han inte grät som ett barn som blivit nekat någonting eller fallit kull och slagit sig eller så; det var något så gränslöst vilset och övergivet i hans gråt, en ton av oerhörd och ödslig ensamhet —

(Forts. på sid. 22)

Henrietta röjer upp

Av

ESTER-LOUISE
GARD

Den kväll Henrietta Vingren tog sig för med att städa i "skräpskåpet" var hon inte sig själv. Det var ett skåp, i vilket hon brukade kasta in allt möjligt skräp som hon för ögonblicket ville bli av med. Bara det att hon tog itu med det arbetet var ett säkert tecken på att hon inte var sig själv. Hon var just ingen ordningsmänniska, då det gällde arbete som stod utanför yrket.

Att hon var ur gängorna just den kvällen kunde ha sina orsaker, hon hade blivit förbisedd och inte bjuden till Ingegärds årliga födelsedagsbjudning. Om det gällt någon annan av hennes gifta väninnor hade hon inte alls fäst sig stort vid saken, van som hon var vid att inte bli bjuden till gifta människor. Och det kunde hon mycket väl förstå, gamla fröknar ha i många fall ett helt annat intressesfär än de gifta kvinnorna. De stå liksom utanför på något sätt.

Hos Ingegärd däremot hade hon alltid varit en självskrivnen gäst. Och så uteblev inbjudningen. Henrietta hade varit så säker att hon köpt presenten långt i förväg. Och nu låg den där till ingen glädje. Att rent av skicka ett bud med den skulle sett ut som en förebräelse. Eller kanske som en påstötning med resultat att hon för skam skull blev bjuden i sista minuten.

Hon började med översta hyllan. Det var då hon hittade den gamla dagboken, som hon inte sett på många herrans år och trott att den kommit bort. Naturligtvis glömde hon allt vad hon hade för händer och satte sig att läsa igenom de tätskrivna sidorna. De flesta människor bruka le förläget eller vemodigt, då de på ett sådant sätt bli påmind om sin ungdoms upplevelser och innersta tankar. Så var emellertid inte fallet med Henrietta, för henne betydde det att ånyo uppleva allt det, som för länge sedan borde vara glömt och begravet. Det var inte händelserna i och för sig, men sida efter sida, från pärm till pärm var boken fylld av en enda lång, monoton klagolåt.

På den tiden hade hon gått i självmordstankar. Allvarliga självmordstankar. Under de senare åren hade väl då och då sådana tankar smugit sig på henne i stunder, då det varit motigt på något sätt. Kanske hade de också uppträtt i sällskap med den ensamhetskänsla, vilken stundom kan komma över en

gammal fröken, när hon ser sina gifta väninnor omgivna av barn och barnbarn.

Henrietta blev fången i dagbokens sorgtyngda känslöstämning och frågade sig varför hon levde. Att hon inte redan på den tiden gjort slut på livet fanns ju en ursäkt för, tyckte hon. Då hade hon ju varit ung och haft något att se fram emot. Men vad hade hon nu?

Själv mordstanken var där, bet sig envist fast i hennes hjärna och satt där och molvärkte stup i ett. Livet hade inget värde, alltså var det inget annat än att hoppa av karusellen i farten. Ingen skulle sörja henne, åtminstone inte våldsamt. Bara litet uppståndelse under de närmaste dagarna.

I firman, där hon var anställd som kassörska, skulle de förstas haja till i första förskräckelsen och undersöka om kassaböckerna stämde. Sedan skulle de dra en suck av lättnad över att misstanken på förskingring var obefogad. Henrietta tyckte sig se den beskäftiga Manne Blom gå omkring med en lista till krans åt henne. Och efter henne skulle komma en ung, ny kraft. Den enes död, den andres bröd, hette det ju. Jo, hon hade nog hört antydningarna, som gingo ut på att de äldre borde göra åt sig och lämna plats åt de unga vid köttgrytorna. Nå, nu blev platsen ledig.

Någon gång skulle hennes namn nämnas i firman, hon skulle utgöra ett slags minnestöd för den eller den händelsen. Det var på gamla fröken Vingrens tid, skulle det sägas ibland.

Det kom så mycket emellan. Firman startade en filial och samtidigt blev det en del omvälvningar på kontoret. Henrietta behövdes, i synnerhet som det inträffade det ena sjukdomsfall efter det andra. Det är väl att vi har fröken Vingren, sade direktören. Och som den pliktmänniska Henrietta nu en gång var kunde hon inte svika. Firmans bästa gick före allt, och det hon hade i tankarna var en privatangelägenhet och måste komma i sista rummet. Inte var hon den som ville ställa till oreda mitt i brådskan.

Jo, Henrietta hade alltid varit rädd att göra besvärligt för andra. Hon måste röja upp efter sig. I en lägenhet, där en människa utan särskilt ordningssinne, bott i nästan hela sitt liv samlas med åren så mycket värdelöst gods. Livsledan var hen-

nes privatsak och någon gång skulle hon ju i alla händelser dö, men att lämna en massa bråte åt andra att släpa på hade hon inte rättighet till, ansåg hon. Utom det att hon inte ville bli ansedd som en gammal lumpsamlerska. Vid den allmänna vindsröjningen hade nog litet följt med, men det hade varit en bråkdel av det som ännu fanns kvar. Flera gånger om fyllde hon soptunnan.

— Kors, tänker fröken flytta? undrade en grannfru.

— Jag vill bara bli av med lite skräp, svarade hon undvikande.

— Man vill det, höll grannfrun med. Allt gammalt fjättrar på något sätt. Och ibland är man rädd, att dö och lämna efter sig en massa smörja.

— Visst, visst, man ska röja upp efter sig, sade Henrietta betydelsefullt.

Efter röjningen tog hon itu med en grundlig storrengöring, ty inte dugde det att låta folk se allt damm som hopat sig. Nej, inte skulle någon ha besvär för hennes skull. Hade det varit en möjlighet skulle hon säkerligen köpt hem en kista och lagt sig tillräta i, bara för att bespara dem ett besvär.

Med den energi Henrietta lade ned måtte ju den dag komma, då det inte fanns mer att göra. Genom de vattenklara fönstren flödade solskenet in, det var luftigt och fint som i ett nygift pars hem, tyckte hon och såg sig omkring. Då hon betraktade sitt verk var det inte utan att hon fick en känsla av trivsel. En känsla som minst av allt stämde överens med hennes dystra beslut. Men just då tänkte hon inte på det.

Hon hade några småskulder att klara upp, ville inte att någon skulle bli lidande och kanske minnas henne i samband med skulden. Det gällde bara några ören här och var, i mjölkaffären köpte hon ett par mandelbullar för att det inte skulle se konstigt ut att hon gjorde sig besvär för så litet.

Så måste hon in i fiskaffären och lämna igen en glasburk, som hon vid ett tillfälle fått låna. Annars skulle de förstås alltid tänka på att hon inte lämnade igen den innan hon dog.

— Ska inte fröken Vingren ha en rökt sill, sade fiskhandlaren.

För att komma undan köpte hon en rökt sill.

— Ta två med en gång, rådde fiskhandlaren. I förmiddags kom en berömd konstnär in och köpte en rökt sill. Han sa att den påminde om en solnedgång i september. Har fröken någonsin sett en sådan solnedgång?

Henrietta skakade på huvudet och fiskhandlaren fortsatte:

— Han skulle ha sillen som modell till ett stilleben, sa han. Det må nu vara hans sak, men bara två minuter efter var karlen tillbaka och ville hä en till. Han hade ätit upp modellen, sa han. Det kan jag mycket väl förstå . . . en sådan fin sill! Men sedan har karlen sprungit här så tätt som svina blinkar och köpt en sill i taget. Att karlen blir hungrig av titta på sillen är jag förstälilig för, men han går mig på nerverna. Jag blir tokig!

Mot sin vilja måste Henrietta skratta.

— Lyd mitt råd och ta två sillar med en gång. Om en stund är det försent att ångra sig, fröken Vingren. Jag ska vara skapt som en nors, om inte karlen är här i rippet och köper sista sillen. Se bara så fin den är, fet och bred i ryggen som en gulaschbaronessa under förra världskriget.

Utan att akta på hennes protester lade han ännu en rökt sill på vågen och slog in den. Hon gitte inte säga ifrån, och så betalade hon och gick.

Det förargade henne att fiskhandlaren narrat henne att köpa de rökta sillarna. Vad skulle hon med dem, hon hade inte alls lust att äta rökt sill just nu. Men som hon redan från barndomen haft stor respekt för Guds gåvor bjöd det henne emot att

kasta bort ett par rökta sillar, som det inte fanns minsta fel på. Och inte gick det an att hon gav bort dem till någon av grannarna, ty efteråt kunde det tänkas att det sades ungefär som så:

— Människan ringde på och gav mig två rökta sillar, bestämt var hon tokig.

Och tack vare två rökta sillar skulle de minnas henne hela livet. Och när de sågo rökt sill eller bara kände lukten av dem, då låg det så nära till hands att säga:

— Just nu kommer jag att tänka på fröken Vingren, hon som . . .

Hon lade in sillpaketet i skafferiet bredvid påsen med mandelbullarna. Sedan gick hon omkring och tittade. Det var märkvärdigt, känslan av trivsel gjorde sig påmind bara hon såg sig omkring. Nej, hon ville inte erkänna den där känslan, den som vill dö trivs inte. Men hon trivdes faktiskt. Om jag skulle skjuta upp, tänkte hon. Jaså, var hon rädd . . . ånej! Skjuta upp . . . skjuta upp . . . det hade hon gjort i sin ungdom också, och därför gick hon här och spökade.

Gaspoletterna hade hon glömt att köpa, det var den tokiga fiskhandlaren, som kollrat bort henne med sitt prat. Nu var förstås affärerna stängda, nej, ännu fattades klockan några minuter i sex. Hur många gaspoletter . . . tio måste räcka. Det blev fyra och femtio. I tankarna räknade hon snabbt över sin återstående kassa och tittade samtidigt på väggalmanackan. Likka snabbt flög en tanke genom hennes hjärna:

— En utgift på fyra och femtio! Då räcker inte månadslönen till den sista.

Det var som om något lossnat och skramlat till i hennes huvud. Hon var så förbluffad över sin ologiska tankegång att hon stod handfallen en god stund. Jag som ska dö i dag behöver väl inga pengar i morgon, sade hon sig med ett förslaget småleende. Jo, du var mig en rolig självmordskandidat, som oroar dig för morgondagen. Det måste väl ändå vara ett säkert bevis på livsvilja . . .

Och här hade hon gått i veckotal och gjort sina förberedelser. Och förberedelserna hade kommit henne att trivas. En massa bråte var hon kvitt. Dagboken . . . den idiotiska dagboken, in i kakelugnen med den. Hon log medan hon strök eld på en tändsticka och lät dagboken brinna, det var som om den vridit sig i plågor innan elden rådde på och förvandlat den till några svartnade flagor. Så där ja! tänkte hon, det behövdes verkligen en uppröjning . . .

Patienternas Förening

Telefon:

23 40 10

Postgiro:

3721

Alla handarbetsgarner erhållas fördelaktigt från Otto Elmgrens A.-B. Särskilda fördelar äro: firmans enorma sortering av alla slags garner samt lägsta möjliga priser.

Otto Elmgrens AB.

L:a Nygatan 19

STOCKHOLM

Det hände i Tunis (Forts. fr. sid. 16)

Gata i Tunis.

rökt det många gånger, och kan inte tycka det har några som helst narkotiska egenskaper, men araberna röker det med passion. Och överallt här sitter flickor i dörrarna, arabiska flickor, judiska, indiska, italienska och andra från beduinstammarna längre in i landet. De har bara ett litet rum var stort nog för endast det nödvändigaste husgeråd, men om anklarna bära de tunga ringar av silver och guld, och deras med henna målade naglar lysor som sår mot deras nakna kroppars mörka hud och de vita, rikt broderade dukar på vilka de sitter.

Det är glädjekvarteret och vi går länge omkring här innan vi hittar ut igen. Många bland dessa flickor skaffar sig på detta

vis sin hemgift, ty så är bruket bland beduinerna. Efter några år reser de hem igen, rika på guld och erfarenhet.

Slutligen kommer vi till en gata bredare än de andra, upplyst av facklor. På en matta i dess mitt dansar en arabyngling med djärva, sensuella rörelser, klädd endast i en vit burnus med en röd duk på huvudet, till tonerna från en flöjt och en trumma. Runt murarna sitter åskådarna vid långa bord, som vi måste klättra över för att få plats bland dem. Här slår vi oss ner och blir serverade kolsvart kaffe i små mässingsbägare.

Och nu är det som främlingslegionen plötsligt träder i verksamhet; det börjar längs nere i gata, stormar upp mot oss, en hel trupp med gevär och påsatta bajonetter. Och eftersom vi sitter där inklämda bakom bordet, rör vi oss inte, men säger *Insch Allah!* och väntar och ser hur det går. Och när de hunnit fram till oss, vänder de sig mot ett hus i närheten, skjuter sönder dörren eftersom den är låst, stormar in och driver med sina bajonetter en flock skrikande, nakna kvinnor framför sig. Jag vet inte vad saken gällde, men araberna har mycket roligt åt uppträdet, och dansuppvisningen fortsättes under glada rop, med mera kaffe, ihållande trumvirvlar och spel på flöjten.

När jag kommer ner till hamnen igen ger man Chaplin där — Chaplin som brandsoldat. Och runt omkring sitter araberna med djupt bedrövade ansikten inför det tragiska skådespelet. Men jag stannar inte för att se hur det går, jag rör min väg från allsammans medan månen stiger silverblank och rund långt borta över Sahara, medan tonerna av trumma och flöjt ringer i mina öron — den monotona ljudet av arabisk musik....

De lungsjukas smörtilldelning. Livsmedelskommissionen föreslår k. m:t lämna utan åtgärd av Understödsföreningen för lung-tbc-sjuka i Malmö gjord ansökan om erhållande av smör till föreningens hjälpbehövande medlemmar utan skyldighet för dem att avlämna kuponger. Ett bifall skulle innebära ett avsteg från de för tilldelningar av ransonerade livsmedel till medellösa lungsjuka personer vedertagna grunderna. Enligt gällande bestämmelser om extra tilldelning av ransonerade varor till sjuka äger kristidsnämnd icke bevilja extra tilldelning till lungsjuka personer av mera än två slag av ransonerade livsmedel. På grund härav kan kristidsnämnd icke bevilja en lungsjuk person såväl extra tilldelning av matfett som extra tilldelning av kött eller fläsk och gryn. Kommissionen fäster emellertid uppmärksamheten på att extra tilldelning av gryn numera torde ha blivit mindre av behovet påkallad än tidigare, enär alla konsumenter under den kommande vintern torde komma att erhålla ett kg. korngryn för varje tremånadersperiod och ett kg. havregryn för varje tvåmånadersperiod.

HERMES MIXTUM

är namnet på den goda, mycket omtyckta, kaffeersättningen. Inneh. äkta cikoria.
PROVA MIXTUM — NI BLIR BELÄTEN
 Säljes i parti av

KAFFE A/B HERMES

STOCKHOLM 9. — Tel. 45 12 32, 45 10 45
 Säljes i detalj på c:a 1.000 orter över hela Sverige.

VITA

Läkerol

(Bröst-Bonbons)

innehålla samma välgörande eteriska oljor som de världsberömda mörka Läkerol-Tabletterna.

Vita askar à 35 öre oms. o. varusk. inb.

Antituberkulosarbetet

Nationalföreningens skärmbildsbuss har nyligen besökt Kumla. Omkring 3,600 personer ha fotograferats. Först var det samtliga större fabriker som besöktes, så kom turen till de mindre fabriker och verkstäderna, vars personal hade att infinna sig vid dispensären och slutligen enskilda personer.

*

Den 14 jan. besökte skärmbildsbussen Degerfors, där järnverkets arbetare undersöktes.

*

I samband med studentaftonen i Lund med anledning av studentkårens tuberkulosbyrås tioårsjubileum hölls en inofficiell konferens på initiativ av professor E. Sjövall. Härvid diskuteras ingående möjligheten för en blivande läkarorganisation vid universitetet, en organisation som skulle gå ut på att undersöka studenten vid hans inträde vid universitetet och därefter under samtliga år som han vistas där. Kontrollen av tuberkulos

skulle alltså endast ingå som ett led i det hela. Något beslut fattades icke, men studentkårens representanter anmodades att vid den blivande studentriksdagen i Stockholm föra diskussionen vidare.

*

Vid ett möte med Nässjö läroverks föräldraförening beslöt man enhälligt att hemställa till vederbörande myndigheter att få införa allmän undersökning vid läroverket i tuberkulosbekämpande syfte och åt styrelsen uppdrogs att föra de förhandlingar i saken, som bli erforderliga. Ordföranden framhöll i anledning av beslutet, att Nässjö läroverk härigenom kommer att bli det första i Småland, som går in för denna sak.

*

Särskilda tuberkulosavdelningar på sinnessjukhusen och en systematisk tbc-undersökning av sinnessjuka äro viktiga önskemål, framhåller dr Hakon Sjögren i Svenska läkartidningen i anslutning till en undersökning vid Lillhagens sjukhus. Han påpekar bl. a. att dödligheten i tuberkulos är 8 gånger större bland sinnessjuka än inom den övriga befolkningen och att en psykiskt frisk patient kan utskrivas från ett sinnessjukhus med nyförvärd tuberkulos.

Ett barn gråter ... (Forts. fr. sid. 18)

Efter en bra stund förstodo de vuxna som hörde honom att det måste vara någonting på tok och gingo ut och hämtade in honom. Men innan de sedan funnit hans far hade hela trakten kommit i rörelse. De gingo från hus till hus och sökte, och hittade honom slutligen i en liten stuga, där han satt tillsammans med några andra och berättade historier och skrattade "Din grabb har varit ute i snön och larvat för sig själv, och tusan vete hur det skall gå med honom", sade någon. Då brast han i skratt som åt en god historia och svarade "Åh, försök inte driva med mig —" En vecka senare dog pojken i lunginflammation.

*

Den gamle mannen hade liksom ofrivilligt fört handen till örat och lyssnade som en lite lomhörd människa; hans blick hade ett inåtvänt, sökande uttryck. Jag förstod ju med ens vad det var han hörde: den fyraåriga pojkens övergivna gråt ute på vägen i vinterkvällen. Men när den unge bredvid oss plötsligt skrattade till hänfullt log han lite generat och sade:

— Förlåt — jag tyckte precis att jag hörde det. Men det kan ju inte vara så, inte här. Jag tänkte bara på alla de barn som förlorat sina hem och gråter för att deras pappor aldrig kommer till dem —

Återigen skrattade den unge till och utbrast nu med den omotiverat aggressiva tonen hos en ständigt missnöjd ständigt grinig människa:

— Det skulle vara straff på att sätta barn till världen! I såna här tider borde det vara straff på att sätta barn till världen!

Den gamle såg på honom ett ögonblick. Och fast hans ansikte alltjämt hade samma slocknade uttryck, uttrycket hos en man som inte längre har någonting att leva för, som finns till liksom bara för att döden ännu inte uppmärksammat honom, kom det en viss värdighet i hans hållning.

— Nej, nej, sade han vänligt rättande, så kan det inte vara, inte så. Människan måste ju fortsätta. Ja, människan måste fortsätta —

Så reste han sig och gick mot utgången. Jag följde honom med blicken och märkte att när han gått några steg ryckte han till och hejdade sig en sekund, som om han åter överraskats av att någon ropade på honom —

Litteratur (Forts. fr. sid. 14)

som fångslar ungdomar i 10—12-årsåldern. Han berättar i sin nya ungdomsbok friskt och levande om äventyr i skärgården, vars natur han vet att måla på ett fint och pregnant sätt.

LUDVIG NORDSTRÖM: DE TOLV SÖNDAGARNA. Med illustrationer av BERTIL BULL HEDLUND. Bonniers. 12:50 I denna av strålande berättarhumör kännetecknade pikareska novellsamling med motiv ur den oscariska svenska nationens liv kan läsaren stifta bekanskap med Ludvig Nordströms frodigaste berättarkonst. Boken, som först utkom 1910, bereder i sin nya upplaga en särskild njutning genom Bull Hedlunds av överdådigt lynne präglade teckningar, kongenialt fångande det mustiga innehållet i denna krönika.

PROFETER OCH DIKTARE. En antologi redigerad av SVEN STOLPE. Med författarporträtt av HANS NORSBO. Bonniers förlag. 20:—, Denna volym som upptar lyrik och prosautdrag av en del svenska författare alltifrån Geijer till Hjalmar Gullberg, vill propagera för den kristna linjen i svenskt kulturliv. I en inledning skisserar utgivaren grundlinjerna till "en kristen omtolkning av vår kulturella odlings historia." Många lysande namn mötas i denna volym — men å andra sidan: hur många av vår andliga odlings stormän är det inte som ej låta sig inrangeras inom dess ram! Om urvalet är bara att säga att det företagits med kunnighet. Med förvåning lägger man dock märke till att en så genuin lyriker som Harriet Löwenhjelms inte beretts plats i denna volym som dock upptar prov på en Harry Blombergs författarskap. Pär Lagerkvist och Erik Blomberg ha av utgivaren en gång karaktäriserats som djupt religiösa diktare. De saknas dock i detta sammanhang. Och med rätta: det är inte lätt att få dem inom den av utgivaren skisserade ramen.

FRANZ WERFEL: SÅNGEN OM BERNADETTE. Översättning av Knut Stubbendorff. Bonniers förlag. 13:—, Werfel skildrar i denna roman med storartad inlevelse den fattiga flickan Bernadette Soubirous' visioner, som gävo upphov till "undren i Lourdes". Persongalleriet är övermåttan rikt, och Werfels förmåga att levandegöra högst olika människor bevisar en dysterisk kraft av i samtiden ganska enastående mått. Romanen har partier av gripande styrka och han rekommenderas alla vänner av verklig romankonst.

EJNAR THOMASSEN: DOSTOJEVSKI. Med förord av ALF AHLBERG. Ljus förlag. 7:50. Omfattande kunskaper i Dostojevskij-dokumentet och djup inlevelse i diktarens personliga liv utmärker denna livfulla och åskådliga framställning av den store ryske diktarens liv. Den kan rekommenderas alla vänner av rysk diktning.

PER LINDBERG: GÖSTA EKMAN. Natur och kultur. 12:—, En initierad och ytterst fångslande skildring av den svenske skådespelarens liv och utveckling. Per Lindberg, under många år Ekman's regissör, har haft särskilda förutsättningar att skildra det svenska skådespelargeniets person och rollskapelser. Han har också åstadkommit en i allo fångslande människoskildring, som är ett mycket värdefullt tillskott till vår relativt fattiga litteratur om teater och teaterns människor.

Johannes Edfelt

Intet fall av öppen tuberkulos vid Upsala folkskolor. Vid tbc-undersökningar i folkskolorna i Upsala, varvid 110 befattningshavare och 2,120 elever undersökts, reagerade 97 befattningshavare positivt för tuberkulin, medan endast 547 elever företedde positiv reaktion. Bland lärare och övrig personal visade 27 personer tecken på säkert läkt tuberkulos och endast i tre fall misstänktes pågående tuberkulösa lungförändringar. 191 elever företedde bevis på läkta processer inom lungor och lungkörtlar. I 47 fall voro de iaktagna förändringarna misstänkt pågående. Men endast tre elever uppvisade sådana förändringar, att de måste inläggas för vård på sanatorium. Av befattningshavare ha tre och av elever 37 ställts under dispensärkontroll. I intet fall har man kunnat konstatera öppen tuberkulos, d. v. s. tuberkulos i smittosamt stadium.

Rekordlåg tbc-dödlighet i Göteborg 1942. 1942 var ur hälsovårdssynpunkt enastående gott i Göteborg. Dödligheten är den lägsta, som någonsin förekommit i staden. Detta gäller både den allmänna dödligheten, spädbarnsdödligheten och tbc-dödligheten.

Aktiebolaget Erikson & Larson

B O R Å S

HERRKONFEKTIONSFABRIK

samt tillverkning av

Arbetskläder

Sportkläder

Trikåfabrik

TELEFON OCH TELEGRAMADRESS:

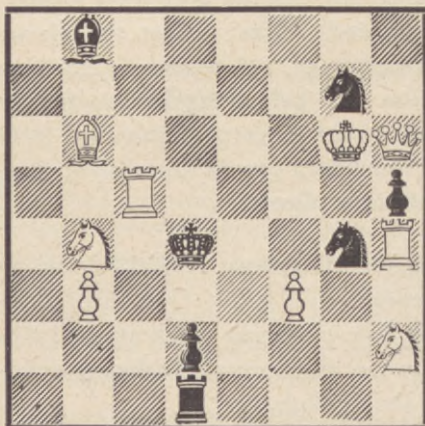
«ERLABOLAGET»

Schackspalten

Red. av E. Lundin.

PROBLEM N:r 71.

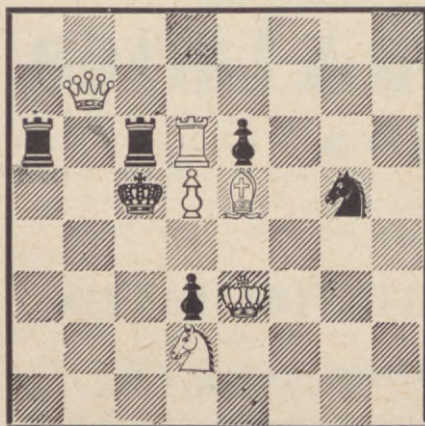
Av M. Grünfeld.

Matt i två drag.

PROBLEM N:r 72.

Av H. W. Barry

Matt i två drag.

LÖSNINGAR. Problem nr 69: 1. Se4.
Problem nr 70: 1. Lh7.

I nästa nummer: lösning till julpristävlingen.

ETT STATLIGT SLUTANGREPP.

Efterföljande parti spelades nyligen i en match i Jönköping. Segraren avslutar med ett storartat angrepp — en exakt beräknad åttadragskombination.

Franskt parti.

E. Pettersson, Örebro S. S.	B. Nylén, Smålands S. F.
1. e2—e4	e7—e6
2. d2—d4	d7—d5
3. Sb1—c3	Sg8—f6
4. Lc1—g5	Lf8—e7
5. e4—e5	Sf6—d7
6. h2—h4	

Denna omstridda fortsättning har i varje fall förtjänsten att göra spelet roligt och spännande.

6. — — c7—c5

Detta skall vara bra eller rent av bäst. Att slå två gånger på g5 bör man låta bli, säga de som provat.

7. Sc3—b5

Ett drag som är betydligt sämre än det ser ut. Vit kan i stället välja mellan 7. Dg4 eller 7. Lx×e7 (K×e7!).

7. — — f7—f6!

8. Lf1—d3 Sf7—f8?

Med 8. —, a6! hade svart kunnat komma i fördel. T. ex. 9. Sd6†, L×d6. e×d6, c×d4. 11. Dh5†, Kf8. 12. Sf3, Sc6. 13. 0—0—0, De8. 14. Dg4, e5. 15. Dg3, Sc5 (enligt ett parti Kluger-Szabo).

9. e5×f6 g7×f6

10. Lg5—f4 Sb8—a6

11. Dd1—h5† Ke8—d7

12. Dh5—f7 c5—c4

13. Ld3—e2 Dd8—a5†

Enda försvarsmöjligheten vore väl här 13. —, De8.

14. Sb5—c3 Da5—b6

15. 0—0—0 h7—h6

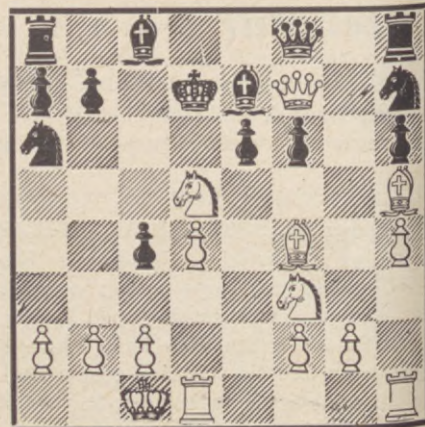
16. Le2—h5 Db6—a5

Ett återvändo efter den misslyckade utflykten. Men nu är det försent. Ovädret bryter löst, pass på!

17. Sc3×d5! Sf6—h7

18. Sg1—f3 Dd8—f8

Ställning efter 18. —, Dd8—f8

19. Sd5×f6!	Sh7×f6
20. Sf3—e5†	Kd7—d8
21. d4—d5!	Sf6×d5
22. Td1×d5†	e6×d5
23. Df7×d5†	Le7—d6
24. Se5—f7†	Uppgivet.

Ett praktfullt fyrverkeri!

Kampen om strömmingen

Denna goda fiskhistoria från Eskilstuna berättas i en lokaltidning:

En okänd kund frågade efter strömming. Nej, det fanns ingen. Men medan kunden mediterar över havsål och kottlett fisk och annan icke prisreglerad varalysnar hon också till ett telefonsamtal med en av forna tiders kunder, varunder ett kilo strömming säljs. Och så går kunden. Men hon vänder åter om en stund, ber att få hämta den beställda strömmingen till direktör X, tar fram portmonnän, betalar och låter bomben springa:

— Den här strömmingen kommer inte direktören att få något med av. Se, jag hämtar den inte alls åt dem utan åt min egen familj.

GRANNLÄNDERNA

Professur i tuberkuloslära vid Helsingfors universitet.

Till president Svinhufvuds 70-årsdag 1931 föranstaltades en nationalinsamling i hela landet. De sålunda hopbragta medlen bestämde presidenten skulle användas till inrättandet och underhållet av en professur i tuberkuloslära vid Helsingfors universitet. Sedan numera fonden vuxit till ett belopp som försäkras för detta ändamål skall denna professur i närmaste framtiden anslås ledig. Enligt överenskommelse med Helsingfors stad skall stadens tuberkulosjukhus, där en klinik kommer att inrättas, delvis användas för undervisningen.

KORSORD NR 2

Lösning till julkorsord 1942 publiceras i marsnumret

Det var inte mannen

Fru grosshandlare Lejondahl hade sagt upp sitt hembitråde, fröken Ada Jönsson, och nu höllo de två damerna på att gå "sluttronden".

— Jaså, jag flirtar? sade fröken Jönsson, ja, kanske, men det finns de, som ha mindre anledning därtill än jag, men som ändå gör det.

Och så lade hon till, i det hon gjorde en föraktfull vändning, som visade alla hennes smärta kropps behag i kontrast mot fruns något regelbundna rundbågsstil:

— Jag ser bättre ut, är vackrare vuxen, har vackrare ansikte. Vem som sagt mig det? Jo, det har minsann er man.

— Åh, gå då, stönade fru Lejondahl och sjönk ned i en stol.

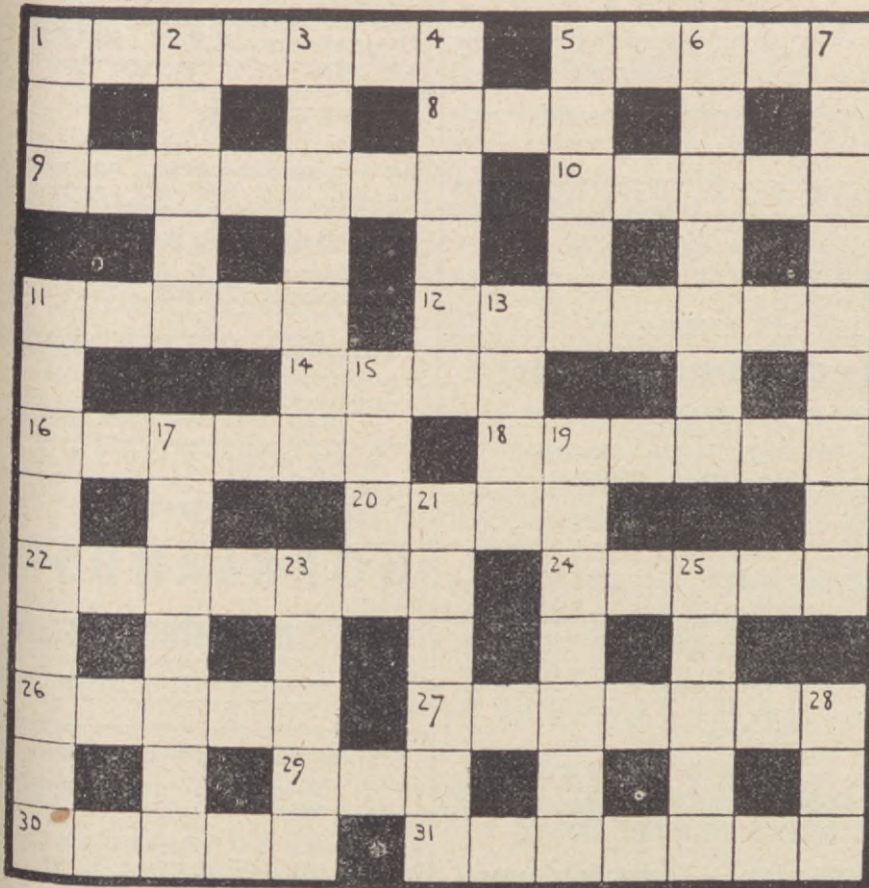
— Låt mig få tala till slut först, återtog fröken Jönsson med ett syrligt leende. Jag kysser bättre än ni! Önskar ni också få veta vem, som sagt mig det?

Fru Lejondahl satt skräckslagen på stolen och skrek i upphetsningen:

— Om ni vågar säga, att min man . . .

— Nej, frun, svarade fröken Jönsson, denna gång var det inte er man. Det var chauffören . . .

*

VÅGRÄTA ORD:

1. Högrävande Pälle. (7)
5. Mången sätter därpå värde, mången blir av lukten sjuk. (5)
8. Högtidligare än den vanliga visan (3)
9. "Glansig ringlar hans rygg, och han reser sitt väsende huvud upp ur sin mull emot sol'n; trekluvan skimrar hans tunga". (7) (Vergilius)
10. Falskt guld. (5)
11. Är kärleken, sägs det. (5)
12. Vilken borgerlig titel hade August Blanche? (7)
14. Bitar på naglarna. (4)
16. Frö. (6)
18. Signe Hasso. (6)
20. En skrivande Astrid, som verkar förälskad. (4)
22. Idel mindervärdeskomplex. (7)
24. Ett ord som poeterna tråkigt nog ha svårt att hitta rim på. (5)
26. Det är vår nationella skötesynd. (5)
27. Har astmatiker svårt för att göra. (7)
29. När bombplanen komma. (3)
30. En sådan förslår ej i London. (5)
31. Var ätten Brahe. (5)

LODRÄTA ORD:

1. Ett ord i hetta sagt. (3)
2. Högröstad italienare. (5)
3. Fult ord. (7)
4. Vacker tid. (6)
5. Five o'clock. (5)
6. Under sovande svensk, över sovande tysk. (7)
7. Talas på Röda rivieran. (9)
11. Ett försiktighetsbevis och vänlighet vid öppen spis. (9)
13. Dit lockades många svenskar, när seklet var ungt. (4)
15. Är mångt krigstelegram. (4)
17. Nattstycke. (7)
19. Alla ha vi hört det gamla slagordet om England som en nation av —. (7)
21. Axel von Fersen. (6)
23. Bör enligt August Blanche vara "stor stark, söt och sjudande". (5)
25. Mellan hästen och ryttaren. (5)
28. Är finns kamp mot övermakten. (3)

— Om det står i tidningen att det är 49730000 mil till månen, så tror ni det ögonblickligen. Men om det finns en skylt där det står "nymålat" på, så måste ni dit och kladda för att ta reda på om det är sant.

STOCKHOLM

Minska Edra utgifter - Köp hos oss
 Affärskuvert, pr 100 st. 0:60, pr 1000 st. 5:20. **Dupliceringspapper** kvarto 5:— pr 1000. **Färgpennor**, Röd-blå 2:50 pr duss. **Fönsterkuvert**, 6:— pr 1000. **Gem**, pr kg. 3:50. **Helark**, dubbla, 1:65 pr 100 st. **Kollegiebox**, komplett 3:—. **Snörpärmar**, kvarto 3:70 pr duss. Å kontorsböcker upp till 65 % rabatt. Ett parti reservoirpennor av prima, välkänt fabrikat, utförsäljas med 30 % prisreducering. Specialitet: Skrivunderlägg i skinn till lägsta priser.

KONTORSLAGRET

Gamla Brogat. 36, **Stockholm**. Tel. 20 64 58 (3:dje huset från Vasagatan).

BETALD ANNONSPLATS

ALINGSÅS**TYROL glass**

PRISBELÖNT vid GRAND PRIX i London
 Tillverkare:
C. G. CARLSON - Alingsås
 Tel. 988.

MARTA OLSSONS BRÖDAFFÄR
 Västra Kyrkogatan 2 **ALINGSÅS**
 Telefon 904

REKOMMENDERAS

Värmeledning o. sanitära anläggningar, vatten-, gas- och avloppsledning utföras av undertecknade omsorgsfullt och till billigaste priser — Reparationer utföras! — Infordra anbud!
Rörledningsfirman DAN STRANDBERG
 (J. Larsson & J. Lundgren)
 Villa Kullen - **ALINGSÅS** - Telefon 581

ARBOGA**A.-B. Arbogamaskiner**

Tel. Arboga 20, 212

Specialitet:

Elektriskt direktdrivna småmaskiner.

TRÄVAROR

hyvlade och ohyvlade av alla dimensioner. **Furu-Plywood, Takpapp, Torr Ved** av alla kvaliteter — såväl hel som sågad.
Billigaste priser.
Arboga Trävaruaffär
 (ÅLUND & C:o - Tel. 441 och 341)

ELEFANTEN

för tvätten av bomull och ylle och linne, för rengöring ute och rengöring inne, tag tvålarnas tvål, som är tvålen Elefanten, valuta Du får för den billiga slanten.
 Tillverkare:
Tekn. Fabr. Örnen — Arboga

ARVIKA

BETALD ANNONSPLATS

AVESTA

BETALD ANNONSPLATS

BODEN**ALLT FOTOGRAFISKT**

i bästa utförande från

HANSSONS EFTR., Drottninggatan 27, BODEN Telefon 27 78
 Zeiss-Ikon-kameror och Film.

Hedenbrons Kafé

rekommenderas vid utflykter och promenader

Gott kaffe. — Hembakat bröd.

Telefon 23 57 — BODEN

AXEL LARSSON PLÅTSLAGERI
 Brokläppen **BODEN** Tel. 11 32

Utför alla slag av till yrket hörande arbeten. Infordra offert

GUNHILDISAKSSONS DAMFRISERING
 Tel. 11 49.

YRKESKICKLIG PERSONAL alltid till Eder tjänst.

ROLFS FRISÉRSALONG

Snabbt arbete — Yrkesskicklig personal
 Tel. 29 83, Kungsgat. 14, **BODEN**.

E. A. HEDMANS

Bageri, Konditori och Kafé
 Kungsgatan **BODEN** Telefon 280
 REKOMMENDERAS
 Dagligen färskt bröd o. gott bryggt kaffe

G. SUNDBERGS — MÖBELAFFÄR —

MÖBLER — MATTOR — GARDINER
 Telefon 23 81 **BODEN** Telefon 23 81

Stöddig 16-åring

Med en vikt på det närmaste 250 kilo är den 16-åriga Robert Hughes i Siloam troligen världens tyngsta person. Hans kropps-konstitution — längden är i det närmaste 2 meter — beror enligt läkarens utsago på de inresekreteriska körtlarna
 Unge eller snarare väldige Hughes mor förklarar att det är synnerligen dyrbart och svårt att skaffa kläder till hennes storsvuxne son. Det är nämligen omöjligt att köpa konfektion. Allt måste beställas, och det går åt enorma tygstycken då han t. ex. skall ha ny kostym eller överrock.

BODEN**ALLA SLAGS BYGGNADSRARBETEN**

utföras

SKYDDSRUM iordningställas till hundra priserna.

Byggmästare BERTIL SELBERG
 Adr. Erikslund 16, **BODEN**. Tel. 15 24.

VI BYGGER

huset åt Eder. Vår mångåriga erfarenhet i byggnadsbranschen kan vara Er till god hjälp. Råd och upplysningar lämnas beredvilligt.

M. HEDQVISTS Byggnadsfirma
 Byggmästare O. A. Hedqvist
 Bagaregränd 7 **BODEN** Telefon 24 53

N. G. LIDFELDTS PLÅTSLAGERI

Tel. 23 13.

— ALLT INOM BRANSCHEN —

REKOMMENDERAS

ANNONSERA i

NORRLÄNSKA Socialdemokraten

NORRBOTTENS FÖRNÄMSTA NYHETSTIDNING

Köp handsken i Specialaffären

Dam-, Herr- och Barnhandskar
 Väskor, Strumpor stor sortering
HANDSKMAGASINET
 Tel. 1252 Kungsgat. 29 Tel. 1252

Malm & Söderblom

— Guldsmedsaffär —

Drottninggatan 19. Tel. 24 06.

LUNDGREN'S Herr- och Damfrisering

Tel 27 95

Perfekt utförande. Skicklig personal
 alltid till Eder tjänst

BILSERVICE NILSSON & COMP.

Fabriksgatan 10 - **Boden** - Tel. 16 09
FULLT MODERN SERVICE
 Spolningar - Smörjningar -
 Bårgningar.
 Reservdelar och tillbehör

Vid behov av K L Ä D E R vänd Eder med förtroende till

MATSSON & NÄSLUNDS EFTR.
 Skrädderi- & Herrekipering
BODEN Telefon 20 98

Rüdens Herrekipering

Spec.: STILKLÄDER

BODEN

Tel. 20 65

BODEN**Allt i SKIDOR**

Anders Perssons Splitkein. Stavar, Bindningar, Vallor, Skidskor. Stor sortering i WALLSTÉNS JÄRNHANDEL, Boden
Tel. 10 43 — 43

BOLLNÄS

BETALD ANNONSPLOTS

BORENSBERG**KARL JOHANSSON**

Borensberg - Tel. 51.
Väl sorterad i Specierier & Konserver.
Bosättnings- & Presentartiklar.
Stor sortering i Vaxduk & Linoleum-mattor. Stragulamattor.

BORÄS och SÖDRA ÄLVSBOGSLÄN**BORÄS EXPORTAFFÄR**

Köpare till
Järn- o. Metallskrot samt Textilavfall
Kråkeredsvägen 6 — Telefon 156 20
— BORÄS —

Axel Höberg — Rörläggarfirma
Utför: Värme- och Sanitetsanläggningar av alla slag. Ång-, Kok- och Tvättanläggningar. Program och kostnadsförslag på begäran. Tel. bost. 121 54, förråd Magasinsgatan 131 32.

LAGERBODEN, Borås
Den moderna detaljhandeln för
ALLA SAMHÄLLSKLASSER
Specialité: STRUMPOR - TRIKÅ
LAGERBODEN, Borås

HEMTREVNADS MATSALAR
- REKOMMENDERAS -
ÖSTERLÅNGGATAN 46
BORÄS — Tel. 115 28

BORÄS NYA FISKAFFÄR

(Inneh. KARL ENGLUND)
Lilla Brännerigatan 10 - BORÄS
— FÄRSK FISK DAGLIGEN —

NYNÄS-BAGERIETS BRÖD
REKOMMENDERAS
PRÖVA VÅRA SMÅKAKOR
ALLT INOM BRANSCHEN
Västgöttagatan 25 — Telef. 139 90

A.-B. BREDIN & C:O - KINNA
Värme- och Sanitära anläggningar utföras fackmässigt under garanti
Telefon 3 23.

BORÄS och SÖDRA ÄLVSBOGSLÄN**Borås****Fabriksnederlag**

DEN SVENSKA HANDLAREKÄRENS
FÖRNÄMSTA INKÖPSKÄLLA

RÖR- & -SANITET, Kinna
Tel. 104 05 Klaesson & Son Tel. 104 05
Utför nyanläggningar, omläggningar, reparationer och undersökningar för vatten, ventilation och sanitet.
Anbud lämnas kostnadsfritt på begäran.
Säljer all modernaste materiel inom branschen.

J. A. JOHANSSONS EFTR.

CLAES W. ANDERSSON

Glasmästeri, Glassliperi o. Inramningsaffär
Lilla Brogat. 4 BORÄS Tel. 104 92

BETALD ANNONSPLOTS

DEGERFORS

NI ÄR ALLTID VÄLKOMMEN

— till —

Nya Konditoriet

(Inneh. FRIDA HALLDIN)
Degerfors

— Varför kallar dom Andersson för "Blindtarmen"?

— Jo, han blir så lätt irriterad och ingen vet vad han gör för nytta...

EKSJÖ**BYGGMÄSTARE****OSCAR CARLSSON**

utför alla slags

— BYGGNADSARBETEN —
Telefon 5 57 EKSJÖ

GRAND KAFÉ & KONDITORI

Innehavare: A. NILSSON

Erkänt gott kaffe och bröd.
Humana priser.

Norra Storgatan 46, Eksjö - Tel. 2 64

BETALD ANNONSPLOTS

ENKÖPING**Reparera Edra motorfordon hos oss!**

Med erfarna och pålitliga montörer åtaga vi oss reparationer av alla slags bilar, traktorer, motorcyklar och båt-motorer. Smidesarbeten för motorfordon, svetsningsarbeten, omslipning av cylinderlopp, lagring och laddning av batterier m. m. Gengas, kol o. ved. Bärgningsvagn.

AUTOCENTRALEN, ENKÖPING.

Tel. 636, 637. Verkmästarens bostad 336.

BETALD ANNONSPLOTS

ESKILSTUNA**HANSSON & SVENSSON**

— Byggnadsfirma —

Svengrensg. 4, Eskilstuna. Tel. 21 15

Alla slags ny- och ombyggnadsarbeten samt reparationer utföras.

INFORDRA KOSTNADSFÖRSLAG.

BETALD ANNONSPLOTS

FALKÖPING

BETALD ANNONSPLOTS

FALUN**Åkeri & Lastbilscentralen**

i Falun sammanslagna åkerier

REKOMMENDERAS

Tel. 30 41, 30 42, 30 43, 30 44

ÖSTANFORS HEMBAGERI

GOTT KAFFEBRÖD, GODA SMÅBRÖD

Rekommenderas

Tel. 563 Åsgatan 86

FALUN

BETALD ANNONSPLOTS

G Ä L L I V A R E

SÄG DET MED BLOMMOR

IRIS Blomsterhandel

Telefon 176

REKOMMENDERAS

(Inneh. Fröken Maud Andersson)

O. H. LUNDKVISTS**Charkuterifabriks**välsmakande och kvalitativt förnämliga
produkter rekommenderas

GÄLLIVARE

Telefon 135

KAFÉ DUNDRET, GÄLLIVARERekommenderas för kafébesök
och brödinköp.

Begravningar anordnas.

Telefon 57.

G Ä V L E**Praktiska Byggnadsaktiebolaget**

Hamntorget 1 GÄVLE Telefon 29 68

Utför allt inom branschen.

Införda offert.

K. E. KLING, Mek. Verkstad

5:te Tvärgatan 1 Tel. 24 21, 54 62 GÄVLE

Svarvning - Fräsning - Slipning - Fixtur-
er - Experimentarbeten.

Detaljer till Flygplan.

G E F L E Metallgjuteri

Sven G. Dahlqvist

Sikviksgatan 2 — Gefle — Telefon 44 99

Utför metallgjutgods i alla rödgodsle-
ringar, i styckevikter upp till 600 kg. —

Lagerbussningar alltid i lager.

BEGÄR OFFERT.

A.-B. MOTORTJÄNST

I GEFLE

S. Skeppsbron 20. Tel. 929, 970, 1070, 5429

Representant för: Ford Motor Company

A.-B., Svenska Bensin- & Petroleum

A.-B. BP, Vacuum Oil Company A.-B.

Gummi A.-B. Englebert. Gengasaggregat:

Ford, SF, Källe, Svedlund, Gragas.

ELBILAR — RESERVDELSLAGER

Värme-, vatten- o. avloppsledningar

Davoust Rörlägningsaffär A.B.

Telefon 11 73, 36 73

GÄVLE

Firman etabl. 1899

A L L A**bil- o. motorreparationer**

SÖDERLUND & LINDSTRÖM

GÄVLE Tel. 73 20, växel.

ESKILSTUNASMIDEN

Fiskredskap - Jaktgevär - Ammunition

Krut och Dynamit, stor sortering och

förnämliga priser.

ESKILSTUNABODEN

Ragnar Andersson. Tel. 75, 36 46, 26 75

BETALD ANNONSPLATS

H A L M S T A D

Nykterhetsfolkets

CAFÉ & LÄSRUM

— NORRE KATTS PARK —

REKOMMENDERAS

Café Hörnan

Köpmansgatan 39 — Tel. 7 88

REKOMMENDERAS

BETALD ANNONSPLATS

H U D I K S V A L L

BETALD ANNONSPLATS

H Ä L S I N G B O R G

Zoégas

kaffetillsats

ZOEGA & SON

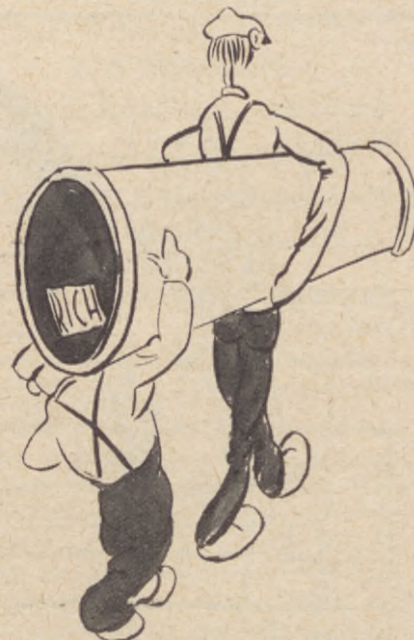
KAFFEROSTERI

Drottningg. 30—36

Tel. Namnanrop:

Zoégas kaffe

eller 204 70

— Promenader är det bästa som finns.
Jag går gladeligen en promenad på två
timmar varje dag.— Det gjorde jag också förr i tiden, men
nu har vi alltid pilsner hemma.**H Ä L S I N G B O R G****HERBERT DAHLS****Rörledningsfirma**

Hantverkargatan 30

REKOMMENDERAS

CARL ÅBERGS Maskinverkstad

Hälsovägen 31

Tel. 103 86

H Ä L S I N G B O R G

Tillverkar mindre specialmaskiner o.
apparater. Utför maskinreparationer**H Ä R N Ö S A N D**

— NYA PAPPERSHANDELN —

Tel. 108 — Köpmannagatan 9 — Tel. 108

Välsorterad pappershandel — Foto-
grafitensilier — Fotografiramar —
Album och Toilettartiklar.**Svea Konditori**

Storgatan 7

Telefon 13 08

REKOMMENDERAS

N O R M A — Bar och Konditori

Långgatan 8. Tel. 19 75

Frukostar, lunch och mid-
dagar serveras. Abonner-
ter mottagas.

O B S.! BARENS BILLIGA PRISER

BETALD ANNONSPLATS!

J Ö N K Ö P I N G**Östra Laddningsstation**

N. G. STARK

Ö. Storgat. 83 - Jönköping - Telef. 18 57

ALLT BILELEKTRISKT

Batterier - Lampor - Reservdelar

Skall ni sätta bo?

Låt Severins Möbelaffär inreda

Edert hem. Besök vår utställning

JÖNKÖPING - Ö. Storgatan 27. Tel. 12 26

Goda BRÖDTILLVERKNINGAR

av alla slag köper Ni hos

STRANDBERGS BAGERI

Kapellgat. 4 JÖNKÖPING Tel. 25 55

J U N E - M U N K T E L L

MARINMOTOR

för fiske-, frakt- o. passagerarefartyg.

AKTIEBOLAGET

JÖNKÖPINGS MOTORFABRIK

JÖNKÖPING

Telgr.-adr.: Motor

Tel.: 197, 897

BETALD ANNONSPLATS

KALMAR

SVEN SVENSSONS
CHARKUTERIAFFÄR, Kalmar
 STENSÖVÄGEN 32 — Telefon 16 14
 SÖDRA LÄNGG. 11 — " 28 14
 JOHANNESBORG 26 — " 18 14
 Endast kvalitetsvaror - Försäljn. å Torget

Montering av gengasaggregat
 Förstklassiga bilreparationer

A.B. Sievert & Fornander
 KALMAR Telefoner 7, 215, 15 15

KARLSHAMN**Nils Abrahamson**

Ågatan 11. Tel. 620 Karlshamn.
 Ankn. bostaden 620.

FISK- & VEDEXPOR

KARLSKOGA

Karlskoga
Mek. Verkstad

H. PERSSON Tel. Verkst. 305 25
 Järnkonstruktioner
 Balkongräck - Trappräck
 Elektrisk svetsning Infordra offert

KÖPOCHFÖRSÖK

Konditori Kronans
 dagligen färska varor
 Tel. 317 45 SKRANTA.

KARLSKRONA**Bjelkes Blomsterhandel**

Sandbrogatan 3

REKOMMENDERAS

KARLSTAD**HABKO**

Trävaror o. byggnadsmaterial
 Handelsaktiebolaget Karl Olsson
 Tel. 153 50 växel KARLSTAD

ROBERTS MOTORMEKANISKA
VERKSTAD
 Fullständig verkstadsrörelse.

LILIUS FOTO

Drottninggatan 5 — Telefon 10 32
 KARLSTAD

Populära nya kortstorlekar: 42, 24, 16
 och 12 foton. RAMAR, ALBUM m. m.

BETALD ANNONSPLOTS

KATRINEHOLM

BETALD ANNONSPLOTS

KIRUNA

Njut av biografkvällarna! Se goda program med bra ljudeffekter i moderna, trivsamma salonger. Gå på

RÖDA KVARN och
Folkets Hus-Biografen

Våra biografteatrar garanterar säsongens förstklassigaste filmprodukter.

CAFÉ ROYAL

REKOMMENDERAS
 Gott kaffe med bröd från eget bageri. Choklad och te samt smörgåsar. Beställningar mottagas tacksamt. Tel. 575.

MAGDA JOHANSSONS BAGERI

Laestadiusgat. 9 B
 Tel. KIRUNA 192

ALLTID GOTT BRÖD!

KARLKÄLLÉNS

Färg- & Kem.-Tekn. affär
 Tel. 598 KIRUNA Tel. 598

Färger - Fernissor, - Tapeter
 Tekniska och Sjukvårdsartiklar

— Nu är det sjunde gången jag intalar mig själv att upphöra med att dricka. Hur skall detta sluta?

— Antagligen med att du tappar räkningen

KIRUNA

EROR JOHANSSONS
ELEKTRISKA - Rikst. 293.

Utför alla inom yrket förekommande arbeten, såväl ljus som kraft. Ständigt lager av förstklassig material i ledningar, strömbrytare och kontakter, kokapparater, strykjärn och dammsugare. Vid större anläggningar infordra offert.

ALLTID FÄRSKA BAKVERK
CONDITORI BRÄNDA TOMTEN
 (PAUL LAVÉN)

Tel. 109 Tel. 109

TÄRTOR — EFTERRÄTTER

A.B. EDVIN MARTINSSONS
JÄRNAFFÄR

Telefon 4 KIRUNA
 STOR SORTERING. LÄGSTA PRISER.
 — SPORTARTIKLAR! —

CENTRUM

KIRUNA Telefon 510

REKOMMENDERAR sin väl sorterade
 — HERREKIPERING —

MÄLARMÄSTARE**K. A. Jonsson**

Konduktörgatan 17 Telefon 245

KOLSVÄ

GUTTSTA BRYGGERI
 KOLSVÄ

Rekommenderar sina välkända tillverkningar av **MALTIDSDRICKA** tappat å 5 o. 10 liters glasflaskor samt **LÄSKEDRYCKER** och **VICHYVATTEN**
 Telefon Kolsva 21

KRISTIANSTAD**INDUSTRIRESTAURANGEN**

KRISTIANSTAD
 Erkänt god mat. Propra lokaler. Humana priser.
 Direktion: Skånes Allmänna Restaurang-aktiebolag.

VISÄLJA

alla slag av byggnadsmaterial till platsens lägsta priser. Ljusneplywood och Jonitex. Ivö cement.
CARL NILSSONS TRÄVARUAFFÄR
 Kristianstad Telefon 11
 Filial Långebro Telefon 113

KOPPARSLAGERI och
MEKANISK VERKSTAD

Arbeten utföras omsorgsfullt och billigt

EKSTRÖM & SON
 Tel. 259, 23 59. Industriomr., Kristianstad

GYNNA ANNONSÖRERNA!

KUNGSBACKA

**Kungsbackaortens
Lastbilscentral**

FÖRENING U. P. A.

Utför och förmedlar transporter av
alla slag — Tel. 461 — Kungsbacka.

HJELMFORS GARNER

REKOMMENDERAS

Kemisk tvätt och färgning emottages
Telefon 126.

BETALD ANNONSPLATS

KUNGÄLV

KUNGÄLVS MÖBELAFFÄR

— IVAR JOHNSON —

är Eder bästa inköpskälla vid behov
av möbler av alla slag, mattor o. ar-
matur. Stor sortering. Efterhör
våra priser. Resan lönar sig. Tel. 269.

HANSA

MATSAL & KAFÉ
KUNGÄLV — TEL. 337

Rekommenderas

LANDSKRONA

INSTITUT BEAUTÉ, Skönhetssalong
Östergat. 17 Landskrona Tel. 10 65
OBS! NY REGIM!

Ansiktsbehandling, specialbehandling,
make up, manicure, pedicure, färgning
av ögonfransar och -bryn.
Elevbehandlingar halva priset.

LIDKÖPING

STANLEY HALLER
SPECERI-, MJÖLK- &
MATVARUAFFÄR

Esplanaden 30. Telefon 598.

REKOMMENDERAS

Ekipera Eder hos

ERIKSSONS

Herr- & Gossekipering

Nya Stadens Torg 11 LIDKÖPING Tel. 90

EFVERTSKONDITORI

Rekommenderar sina förstklassiga till-
verkningar av tårter och allt vad
till ett konditori hörer. SNABB
LEVERANS, BILLIGA PRISER.

Mellbygatan 3

Telefon 165

LIDKÖPING

KARLSSON & ARTIG, Glasmästeriaffär
Tel. 149 LIDKÖPING Tel. 149
Fönsterglas, Spegelglas, Favoritspeglar,
Mattslipat glas, Muslinsglas, Ramlister
jänte inramning, Katedralglas, Orna-
ments- och Kulörta glas. Glastegelpan-
nor m. m.

BETALD ANNONSPLATS

LIDKÖPING

CYKLAR —

Stor sortering — Låga priser.
Reparationer utföras omsorgsfullt.

TANNEFORS CYKELAFFÄR

Nya Tanneforsvägen 54 - Linköping
Telefon 37 73

JOHN BOKLUND & C:O

MÖBLERINGSAFFÄR

Ågatan 26 — LINKÖPING — Tel. 528

MATTOR — MÖBLER

Alltid senaste

NYHETIER

HATTFABRIKEN SPECIAL

Klostergatan 23 Tel. 42 25

AUTOMOBILFIRMAN

VILHELM ERICSON

KONTOR, UTSTÄLLNING, SERVICE

Kungsgatan 1—3, Linköping. Tel. 67 00

LINDSBAGERI

Rekommenderar sina till-
verkningar av Matbröd, Kaffebröd,
Småbröd, Skorpor m. m. — Beställ-
ningar mottagas tacksamt. — Tel. 53 70.

— Jo goddag, jag skulle göra sista av-
betalningen på barnvagnen.

— Jaså, jatack. Och pojken är frisk och
kry hoppas jag.

— Jadå, han tog studenten i går.

LINKÖPING

CONRADS MÖBLER & RAMAR

CONRAD JOHANSSON.

Möbelutställningslokal och kontor:
Djurgårdsgat. 2. — Tel. 28 13.

Glasmästeri, Ramar, Tavor, Rullgardiner
och Mattor — Apotekareg. 7. — Tel. 40 76.

Resande till Linköping!

Intag Edra måltider å

RESTAURANTEN

Hantverkaregatan 1

GOD OCH BILLIG MAT.

Linköpings Kaféaktiebolag

H. HANZONS Möbelverkstad

HJALMAR ERIKSSON & C:O

Telefon 11 48 — LINKÖPING

Beställningar utföras av såväl
enklare som finare möbler. I an-
tika och moderna stilar. Renove-
ringar utföras.

— Allt till moderata priser —

BYGGNADS A.-B. AUG. NETZ

Telefon 10 77, 477

— LINKÖPING —

NY- OCH OMBYGGNADER

BLIXTEN

Velocipeder, garanterar Eder fullgod vara
o. full garanti. Köp en velociped av detta
förstklassiga märke. Eder Radio behö-
ver repareras eller utbytas. Eder Skriv-
maskin går otillfredsställande, repareras
under garanti. Reparerar Motorcyklar,
Motorcykelmagneter o. Generatorer av
alla slag under garanti.
Förstklassigt o. billigt arbete.
Cykeldelar, Gummi, Reservdelar, Tänd-
stift, Ur m. m. på lager.

Rystads Cykelverkstad

R y s t a d

Tel. 43 85 b LINKÖPING Tel. 43 85 b

Jag rekommenderar mig till det bästa
vid köp av specerier och konserver.
frukter och konfektyrer. Prova
mitt goda k a f f e.

Vördsamt Erik Bergströms Eftf.
LINKÖPING

Tel. 16 05, 18 79 Drottninggatan 18

FÖRENADES MUSIKHANDEL

SPARBANKSHUSET - LINKÖPING

Tel. 62 72 och 604.

FLYGLAR - PIANON - ORGLAR

Radio, Grammofonskivor, Drag-
spel, Stränginstrument.

Modeaffären NINETTE

(B. SVENSSON)

Platensgatan 7 LINKÖPING Tel. 41 70

REKOMMENDERAS!

BETALD ANNONSPLATS

LULEÅ

**V. & A. Anderssons
MÅLERIAFFÄR**

Kungsgat. 16 — LULEÅ — Tel. 21 63
BILLACKERINGSVERKSTAD

SVEN NILSSONS

Reparationsverkstad

LULEÅ

Gammelstadsvägen - Tel. 19 60, Bost. 31 30
REKOMMENDERAS
Fullständig bilservice

BETALD ANNONSPLATS

MALMBERGET

Besök ÖHLÉNS!

Stor sortering i grövre och finare skodon.

E. A. Öhléns Skoaffär A.-B.
Malmberget tel. 45, Gällivare tel. 71

MALMÖ

**MARMOR, KALKSTEN
och GRANIT**

INGENJÖRSFIRMAN H. SVENSSON
— Villa Daisy, Mariedalsvägen —
MALMÖ Telefon 153 80

Byggmästare **KARL LARSSON**
Säfstaholmsgatan 9 - MALMÖ
Tel. 279 10, 170 53.

Utför nybyggnader och reparationer. Infordra offert.

Teaterkaféet - Pildammarna

REKOMMENDERAS

OLGA HELLQVIST

Brunnsborrningar

utföras av A. Persson, Malmö. Tel. 119 60
Fridhem, Postadress Hindby

CARL LUNDS

STÅL-, EMALJ- och ROSTFRIA KÄRL
MALMÖ

Cederholms Byrå

Grundad 1914

Löjtnantgat. 8 MALMÖ Tel. 226 96
Bokföring - Revisorer - Rättshandlingar

MALMÖ

Bliv medlem i

SOLIDAR

och

MJÖLKCENTRALEN

Slipmaterialaffären
MALMÖ — ÖSTERGATAN 5

Original Carborundum- & Aloxite Slip-
skivor, Durex Slipduk och Slippapper
Telefon 233 45

KONSTSTOPPNING

av alla slags kläder, vävnader
schalar och orientaliska mattor

EBBA NORDBLAD

Kaptensgat. 21 a MALMÖ Tel. 216 63

Uti sommarens soliga dagar . . . är cykeln den bästa färdekamraten. Skall Ni köpa cykel, välj då bland Fem pålitliga märken: Velocitet, King, Örnén, Apollo, Rex, vilka utgöra eliten och vi försälja Rex och Huskvarna lättviktare.

VELOCITÉT
Nobelvägen 19, MALMÖ
Kiliansgatan 17, LUND

MORA

Färskt bröddagligen

fås i

P. E. SVANSTRÖMS BAGERI

MORA - Tel. 20

Beställningar till fester o. d. emottagas.

— Vad menar ni med att det bara är 11 äpplen på det här dussinet?

— Snälla frun, ett äpple var så dåligt att jag tog och kastade bort det åt frun.

MORA

HELMERS KONDITION

(H. CLAESON)

KYRKOGATAN, MORA. — TEL. 11.
Serverar och försäljer förstklassiga varor i förstklassiga lokaler. Alla slags konfektyrer av egen tillverkning.
— Terrassservering —

NORRKÖPING

GRAVVÄRDAR

vackra och stilfulla köpas fördelaktigast från Norrköpings Granitstenhuggeri **G. Lindén & Co., Kneippbaden.**
Representant: Bertil Lundkvist, Telefon 264 95. Renovering utföres. Odengat. 18, Kneippbaden. Tel. 264 95

Gustafssons Gummiverkstads AB

Slottsgatan 134—136 — Tel. 26 81 - 57 81

Alla slags Gummireparationer utföres snabbt, väl och till moderata priser.

WADSTRÖM & INDEBETOU

KLÄDEFABRIK

— NORRKÖPING —

Ett tyg av vårt fabrikat är alltid en garanti för hög kvalitet.

10,411 hushåll

samarbetade under 1941 i Konsum för att hålla hushållskostnaderna nere.

Dr. Hjalmar Lilliestierna

DROTTNINGGATAN 51.

Tel. 283 30.

VID MÖBELKÖP

vänd Eder med förtroende till **A.-B. APPELGREN & SVENSSON** MÖBLERINGSAFFÄR, V. Kungsgatan 18, Norrköping. Tel. 227 96
STILMÖBLER — LÅGA PRISER

Alla slags

Bergsprängningar, Granitarbeten, Skyddsrum m. m. utföres av

ALBIN HÖGSTRÖM

Trozellig. 30, NORRKÖPING. Tel. 281 29
All bergsprängning utföres med elektrisk luftkompressor.

GUSTAF FR. SVENSSON, Glasmästare & Glashandel, Norrköping, Hospitalsg. 24. Telefon 215 70. Försäljer alla sorters Fönsterglas, Råglas, Katedralglas, Spiegelglas till partipriser i parti och minut. Tavelinramningar och insättningar av glas till billigaste pris. **Stor sortering.** Fotografiramar och Speglar.

GYNNA ANNONSÖRERNA!

NORRKÖPING

Byggmäst. HARALD CLAESSION
— NORRKÖPING —
Hallandsgatan 5, Telefon 212 67
Utför allt vad till yrket hörer.
INFORDRA OFFERT.

Milles Konditori

Drottninggatan 16, Norrköping
REKOMMENDERAS

INGENJÖR S. A. BOLINS
Elektriska Installationsbyrå
Skolgatan 10 Telefon 238 41
Utför Nyanläggningar och
Reparationer av alla slag
NEONANLÄGGNING

A.-B. Björklund
& Wedin

RÖRLEDNINGSENTREPRENÖR
Kontor och Lager:
V. S:t Persgatan 15 Tel. 283 32, 283 21
NORRKÖPING
Reparationer och Nyanläggningar

AUTOMOBILFIRMA
KNUT BJUR

Norra Strömgatan 19 - Tel. 270 50 - 276 67
Ensamförsäljare för
Plymouth - De Soto - Fargo - Fiat

OSVALD SVENSSON
— CYKELVERKSTAD —
Trozelligatan 28 Telefon 233 49
CYKEL- & SPORTAFFÄR
Reservdelar. Reparationer. Auktoriserad service för Lättviktsmotorcyklar.

FIRMA MARTIN JANSSON
Godsgatan 11. Telefon 244 98
— NORRKÖPING —
Säljer: Byggnadsmaterial.
Utför: Asfalt- o. Isolationsarbeten, Massagolv m. m.

GUSTAF NYSTRANDS EFTR.
NORRKÖPING
Kolonialvaror - Kaffe - Sill
Telefoner 200 10 - 214 87

KNUTHAGBERG
— Fabriksaktiebolag —
— Norrköping —
TILLVERKAR FINARE KVALITÉER AV HERRTYGER

BETALD ANNONSPLATS

NYBRO

Madesjö och Örsjö
kommuners sparbank

Öppen alla helgfria dagar 10—2

BETALD ANNONSPLATS

NYKÖPING

BESÖK
Grand Biograf
NYKÖPING!

Kumlins Konditori

REKOMMENDERAS!

SVEN ANDERSSON & C:O
— NYKÖPING —
Repslagareg. 16, tel. 992, 903 - Östra Storg.
13, tel. 773 - Västra Kvarng. 16, tel. 397
Kött-, Fläsk & Charkuterivaror
Billiga priser!

MALERIFIRMA H. F. Svensson
Runebergsgat. 16 NYKÖPING Tel. 11 02
Verkstad Prästgatan 15. Tel. 18 62.
(Gamla varmbadhuset)
Målning och lackering av möbler.
I övrigt utföres allt vad i yrket förekommer.
Förstklassigt och till lägsta priser.

Sörmländska
Lantmännens Centralförening
Huvudkontor: NYKÖPING
Avdelningskontor i Eskilstuna, Flen,
Gnesta, Katrineholm, Strängnäs
och Södertälje
Mjöl, Spannmål, Torvströ, Fodermedel,
Kalk m. m.

— Nå hur trivs du med ditt nya hembiträde?
— Hon gav sig iväg med kvällståget.
— Varför det?
— Hon hann inte med morgontåget.

NYKÖPING

A.-B. Exportlist

Hamnvägen, Nyköping.
Tel. 435, 109 och 1400.

MJÖLKBAREN
NYKÖPING

Bagaregatan 29 Telefon 17 63
REKOMMENDERAS

N. J. S. LIVSMEDEL
— allt i matvaror på ett ställe, speceri-,
charkuteri-, bröd- och mjölkaffär.
Tel. 20 13 - Borgaregatan 12 - Tel. 20 13

F:a FRITZ KONFEKTIONS A.-B.
REKOMMENDERAS
STIGTOMTA - NYKÖPING

BETALD ANNONSPLATS

NYNÄSHAMN

EINAR ABRAMSSONS
Elektriska Installationsaffär
Fredsgatan 11 Nynäshamn Telefon 5 18
Armatyr, Radio, Elektriska Kokspisar
Värmeapparater, Dammsugare.
Representant för Elektrolux Kylskåp.
Installationsarb. och reparationer utföres

TRÄVAROR

av alla slag
MASONITE, TREETEX, PLYWOOD
SPIK och PAPP
Köpas fördelaktigast hos
Nynäshamns brädgård
IGELSTA TRÄVARU A.-B.
Centralgat. 57 - Nynäshamn - Tel. 2 70

Konditori ÄRLAN

NYNÄSHAMN — Telefon 10 95

REKOMMENDERAS

NÄSSJÖ

NÄSSJÖ TRICOTFABRIK
rekommenderar sin tillverkning av
ALLA SLAGS TRIKAVAROR
i såväl Lahmans som billigare
kvalitéer.

OSKARSHAMN

A.-B. Eric Hagström
Skeppsmäklare, Speditörer, Haveriagenter
— Telegramadress "Hagström" —
Tel. 7, 46, 289 och 522
Ombud för de flesta in- och utländska
redier och assurancesföreningar
Lloyds-agents Oskarshamn

ORSA

BRANDTS Vilo hem & Pensionat
 ORSA Tel. 173
 Öppet året om. Ljusa, trevliga gästrum
 med utsikt över Orsasjön. Central-
 värme, w. c. Moderata pensionspriser.
 Utmärkta promenadvägar. Medicinska
 bad, alla former, enl. Skodsborgsmetod.
 Kvartslampa, Examinerad sjukgymnast.
 Innehavare:
 Fru **SIGNE BRANDT-PETERSSON.**
 — Ölrättigheter —

PITEÅ

BETALD ANNONSPLATS

SKELLEFTEÅ

Allas gemensamma intressen
 är låga varupriser. Nedbringa Edra lev-
 nadskostnader genom Kooperativ sam-
 verkan. — Gör Edra inköp i
SKELLEFTEÅORTENS KOOP.
HANDELSFÖRENING
 förening för lägre levnadskostnader

En angenäm kväll
 får Ni vid besök på
CITY, PALLADIUM eller RÖDA KVARN
SKELLEFTEÅ

BETALD ANNONSPLATS

SKÖVDE

Skaraborgs
Enskilda Bank
AKTIEBOLAG
 Grundad 1865 Allmän bankrörelse
HUVUDKONTOR: SKÖVDE

Kontor: Stockholm, Falköping, Falkö-
 ping-Ranten, Finnerödja, Floby, Gräs-
 torp, Gullspång, Götene, Hjo, Hova, Järp-
 ås, Karlsborg, Kvänum, Lidköping, Lyre-
 stad, Mariestad, Moholm, Nossebro, Sa-
 leby, Skara, Stenstorp, Tibro, Tidaholm,
 Tidån, Tråvad, Töreboda, Vara, Vartofta,
 Vedum, Våring, Älgårås.

BETALD ANNONSPLATS

SUNDSVALL

F:ca Oskar Johansson
SKROTAFFÄR
 Köpmangatan 16 SUNDSVALL

GYNNA ANNONSÖRERNA!

SUNDSVALL

Duco & Målareverkstad

Modernt och tidsenligt inredd efter se-
 naste förordningen
C. ERIK BERGSTRÖM
 Förstklassigt arbete Humana priser
 N. Järnvägsgatan 52 Telefon 17 18

FRUKTRÄD—ROSOR

samt i övrigt alla slag av plantskole-
 alster förmånligast från
Uppsvenska Plant- & Trädskolan
 Telefon 18 76, SUNDSVALL. Vår katalog
 gratis på begäran. Rekvirera redan nu
 medan lager finns.

NORRLANDS TRAVSÄLLSKAP

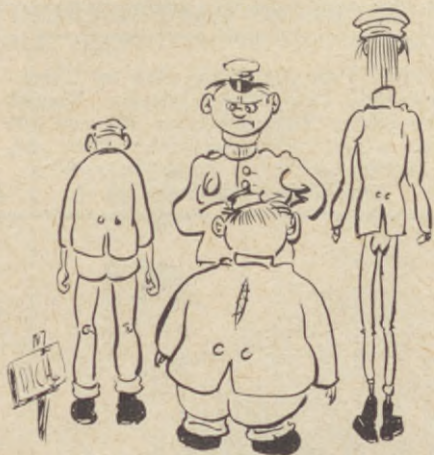
avhåller å Bergsakers Travbana, Sunds-
 vall, travtävlingar c:a 30 söndagar un-
 der Mars—Oktober 1943. **Totalisator,**
Restauranter, Högtalarmusik. Telefoner
 Kontoret 42 70 — Banmästaren 53 30.

KLINTENS
HANDELSTRÄDGÅRD

— SUNDSVALL —
 Telefon 38 03
SÄG DET MED BLOMMOR

Anderssons Korgaffär

Barncyklar, dockvagnar och rattkärlkar.
 Torggatan 4 SUNDSVALL Tel. 34 37

— Vid drukkingsfall är konstgjord
 andning det viktigaste. Det är ett tåla-
 modsprövande arbete men det gäller att
 inte misströsta ty efter 3 à 4 timmar är
 karlen död.

*

Norskt.

I en folkskola i Oslo skulle man skriva
 om spårvagnen, och ett av barnen åstad-
 kom följande:

"Framför står föraren, bakom honom
 står det ganska få och resten sitter inne".

Järnkonstruktioner
och smiden

för hus och fabriksbyggnader

Andersson & Nilssons Smidesverkstad
 Telefon 47 57, 47 67 — SUNDSVALL

WIMNELL & HOLM
Elektriska motorreparationer

Tullgatan 15 Telefon 45 78
**Omlindningar och reparationer av mo-
 torer, generatorer och transformatorer**
 Omsorgsfullt arbete. Humana priser.

N. O. Karlsson

SMIDESVERKSTAD
 Vivsta-Östrand

BERGHEMS KONDITORI

Vid Esplanaden, intill Röda Kvarn
VÄLKÄNT SOM ETT AV
SUNDSVALLS ÄLDSTA
 — Telefon 36 26 —

ALLAS MOTORVERKSTAD

Reparerar och justerar allt i
MOTORBRANSCHEN
 Vakum-, hydrauliska- & me-
 kaniska arbeten. - Bilelektriska
 reparationer. - Telefon 51 62.

LILLA BAGERIET

Centralgatan 17 — Tel. 33 94.
 Specialité:
 KAFFEBRÖD - SMABRÖD
 WIENERBRÖD - BAKELSER

Syr gas, Dissousgas och Lustgas

Apparater för svetsning, skärning o.
 lödning. - Reservdelslager till de
 flesta i marknaden förekommande
 svetsningsapparater. - Reparationer
 av brännare o. reduceringsventiler.
SUNDSVALLS SYRGASFABRIK.
 S u n d s v a l l - Telefon 40 05

THALÉNS HERREKIPERING

HERREKIPERING
GOSSKONFEKTION
 Nybrogatan Tel. 48 01, 42 90
 (Vid Busscentralen)

FÖR FESTER OCH BASARER
 är förnämsta inköpskällan
Föreningscentralen — Sundsvall
 Storgatan 7

Tel. 14 67. Växel.
 Begär katalog, erhålles gratis och franco.

Café Royal

Bankgat. 6 - SUNDSVALL
REKOMMENDERAS
 Telefon 25 69 Öppet 8 fm.—12 m. n

SUNDSVALL

F:a Oskar Johansson

SKROTAFFÄR

Köpmangatan 16 SUNDSVALL

LINNÉAPALÉN

Fotografiateljér

STORGAT. 6-8 TEL. 1115
SUNDSVALL

WICKMANS DAMSKRÄDDERI

Parkgatan 10 — Telefon 2182
REKOMMENDERAS
Förstklassigt utförande.
Elegant stil.

POOLSTEN och POOLBLOCK

— det populära byggnadsmaterialet
Förbillig byggnationen i uppsättning
och underhåll, hållbarhet och
isolering. Godkänd av alla byggnadsnämnder.

Införda kostnadsberäkning

A.-B. MJÖSUNDS POOLSTENSFABRIK
Postadress: NJURUNDA Tel. 63 o. 97

BETALD ANNONSPLOTS

SÄVEDALEN

C. E. A. GENGAS

Andersson & C:o. Sävedalen. Tel. 1055.
BILREPARATIONSVERKSTAD
Tillverkning och montering av
Gengasaggregat

TRELLEBORG

BETALD ANNONSPLOTS

UMEÅ

BETALD ANNONSPLOTS

UPSALA

SVEA LINDSTRÖMS
HEMBAGERI

JÄRNBROGATAN 36
Telefon 3858

REKOMMENDERAS

BETALD ANNONSPLOTS

VETLANDA

JOH. O. ELWORTHS

— Rörledningsaffär —

Utför Värme- och Sanitära installationer.
Försäljer: Rör, Delar, Armatur, Sanitetsgods och Pumpar. — Tel. 148

VÄSTERÅS

BETALD ANNONSPLOTS

VÄXJÖ

John Maur - Möbelffär

STORGATAN 22
Telefon 2414

REKOMMENDERAS!

Platsens bästa sortering av Herr-
och Gosskläder. Eget 1:sta klass
Skrädderi. — Erlas Arbetskläder
WILH. GUSTAFSSON

Storgatan 27 Telefon 1186

BLÖMS Fotografiateljé

Storgatan 5 VÄXJÖ Telefon 2354

PORTRÄTT — FÖRSTORINGAR
AMATÖRARBETEN

Allt, som tillhör den moderna damfrisuren
utföres i

E. HECKTORS DAMFRISERING

Kungsgatan 4 - VÄXJÖ - Telefon 1517

Stilfull klippning. Olika slag av Champonering. Permanentondulering. Elegant och hållbar Tångondulering. Mise en plis och annan vattenondulering. Här- och ögonbrynsfärgning. Ansiktsbehandling. Brudklädsel. Manicure m. m.

— Jag har nu väntat i två timmar med maten och nu är den kall. Var har du hållit hus?

— Älskling, jag blev överkörd av en bil.

— Det tar inga två timmar.

VÄXJÖ

Säg det med Blommor från

Blomsterhandeln IRIS

Telefon 2355 - VÄXJÖ - Telefon 2355
Friskaste blommor från egna odlingar
Specialité: Begravningskransar
i alla prislägen

Ernst Johanssons

MEK. STENHUGGERI

S. Järnvägsg. 19 VÄXJÖ Tel. 2386
— REKOMMENDERAS —
Utför alla slag av stenhuggeriarbeten.
Reellt arbete. Billiga priser.

Sund och ekonomisk varuförmedling
har konsumenterna genom sina egna
butiker.

Konsumtionsföreningen

VÄXJÖ

Växjöortens Kooperativa
Charkuteriförening u.p.a.

REKOMMENDERAS!

BERTA OLOFSONS EFTR.

Växjö - Klostergatan 10
Telefon 2439 Telefon 2439
Välsorterad Pappershandel och Leksaks-
affär. Film. Kameror & Fotografiska
artiklar. Stor sortering. Låga priser.
Partilager tel. 3713.

J. P. JÖNSSON & C:O

Innehavare: Eric Sjöqvist, O. Callander.
Kungsgat. 8 - VÄXJÖ - Tel. 2056

MÖBLERINGSAFFÄR

Rekommenderas vid behov av Möbler, Mjuka Mattor, Linoleummattor, Gardiner, Reseffekter m. m. - Egna snickeri- & tapetserareverkstäder. Omklädsel och renovering av Bilar. Begravningsbyrå och likkistmagasin. Allt för begravingar ombesörjes kostnadsfritt. — Etablerad 1879

Kronobergs Läns

HEMSLÖJDS - MAGASIN

Tel. 2696 VÄXJÖ Tel. 2696

TRÄSLÖJD - VÄVNADER - SMIDE
Filial LJUNGBY. Telefon 116.

Kom ihåg Smålands äldsta tidning

NYA VÄXJÖBLADET

vid prenumeration, annonsering
och trycksaksbeställningar!

ÖREBRO

Stil, kvalitet och god passform

utmärker KAPPAN Ni köper hos oss. Därtill är priset det lägsta möjliga.

SANDBERGS A.-B. - Olaigatan 13
Tel. 18474 - Järntorget - ÖREBRO

ÖREBRO

**Hushållsskolan MARGARETA
ÖREBRO**

Klostergatan 11 Tel. 118 70, 117 50
1:a kl. Matsalar
Festväning och Matvaruaffär
— Elever mottagas —

Gasgeneratorer

för olika ändamål

A.-B. Gasgenerator

ÖREBRO TEL. 192 35

Vid besök i Örebro

REKOMMENDERAS
FENIX — FREDEN
TERRASSRESTAURANTEN

BERGSLAGENS ALLM.
RESTAURANTAKTIEBOLAG.

Arvid Anderssons Konditori

(Harald Lindberg) ÖREBRO
Storgatan 20 Telefon 124 02

REKOMMENDERAS

ÖRNSKÖLD SVIK

J. OLSSONS SKOFABRIK
JÄRVED Tel. 400 22

Försäljer i parti: Skodon, Handskar och
Socker av egna tillverkningar.

Ring 20 54

vid behov av transporter
SVEN NILSSONS ÅKERI
Nygatan 9. Alla transporter ut-
föras snabbt och säkert.

BETALD ANNONSPATS

ÖSTERSUND

EKIPERINGSFRAGAN
för HERRAR löses bäst, billigast,
fordelaktigast hos

WICKBERGS Herrekipering
Herrkonfektion

Prästgatan 32 ÖSTERSUND

Mjölkbaren

Kyrkogatan 64

REKOMMENDERAS

Gynna annonsörerna!

ÖSTERSUND

Gröngatan 25 Östersund

- ÖSTERSUNDS HANDELSINSTITUT -
Storg. 46 utbildar efter effektiva, grund-
liga metoder, dugliga bokförare, kontorist-
er, stenografer och maskinskrivare.
Telefon 507.

Färska Grönsaker,
Blommor & Plantor

FRITZHEMS TRÄDGÅRD
Torget ÖSTERSUND Tel. 20 67

På upptäcktsfärd

efter goda varor till lämpliga priser i t. ex.

UNDERKLÄDER
STRUMPOR
SKJORTOR
SLIPSAR o. d.

gå till

konsums manufakturaffär

Prästgatan 45, Östersund. Tel. 88.

Östersunds Konsumtionsförening

— Är det här det bor en fattig änke-
fru Lundström?

— Jag är inte fattig.

— Fint, då kanske man kan få tiggas en
krona eller så?

**Jämtlands
Slakteriförening u. p. a.**

De jämtländska jordbrukarnas försälj-
ningsorganisation för kött och fläsk. Mo-
dernet slakteri. Prima och väl behandlade
varor. Gynna de affärsmän som föra
våra varor, därigenom gynna Ni det
jämtländska jordbrukets produktion.
Föreningens detaljaffär i Cityhallen
REKOMMENDERAS

HEDERSPRESENTER
Guld- och silverur av hög kvalitet.
LAGAPRISER
Glasögon utprovas omsorgsfullt
NILSSON & APPELQVIST
Ur & Optisk affär, Telefon 11 78
ÖSTERSUND

AKTIEBOLAGET TELO
Prästgatan 40 ÖSTERSUND Telefon 18 61
Radioapparater - Batterier - Rör
Radioreparationer

Byggmästare JOHAN ERIKSSON
ÖSTERSUND
Bergsgatan 45 Telefon 25 63
Utför nybyggnader och reparationer
INFORDRA OFFERT

En ljusning blir det i Eder affär
om Ni anlitar
Elektriska Installations A.-B.
Östersund
Vidare upplysningar tel. 23 00.

**FRÖSÖDALS
HANDELSTRÄDGÅRD**
Inneh. H. Östervall
ÖSTERSUND
Telefon 6 32
Blommor, Grönsaker

O. LUNDIN & SÖNER
SMIDES- & MEK. VERKSTAD
Köpmannagatan 55, Östersund
Tel. Verkstaden 435, Kontoret 44
Mekaniska, smides- och auto-
mobilreparationer.

Press-Ateljén

Artillerigatan 2, Östersund
REKOMMENDERAS

RITZ KONDITORI

Rådhusgatan 37 Telefon 23 88
ÖSTERSUND

PARFYMER o. EAU de COLOGNE

Tekn, artiklar i parti och minut.

A.-B. ÖSTERSUNDS FÄRGHANDEL
Storgatan 19 Telefon 423

FACKFÖRENINGSRÖRELSEN

lyfter
arbetsfolket

- **LO** är organisationen där 1 miljon arbetande män och kvinnor samarbeta inom 8.000 fackföreningar sammanslutna i 46 fackförbund.
- **LO:s** skriftserie omfattar 62 arbeten: bl. a. Sölvén: ARBETSMARKNADENS KRISLAGSTIFTNING - Åman: PARAGRAF 23 - Casparsson: NYA LINJEN - Lind: SOLIDARISK LÖNEPOLITIK.
- **LO:s** tidskrift FACKFÖRENINGSRÖRELSEN är det centrala organet för den samlade svenska fackföreningsrörelsen. Prenumeration genom posten. Pris kr. 6:15 pr år.

skänker social jämställdhet, självkänsla, trygghet,
fostrar till ansvar och insikt i samhällsbyggandet